

เอกสารวิชาการ

เรื่องที่ ๒

การดำเนินคดีล้มละลาย กับลูกหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง
คดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑

โดย

นายเอกอัคระ ทะชาดา
นายประสิทธิ์ เกษตะระ

เลขทะเบียนวิชาการที่

๖๒(๒)-๐๕๑๓-๐๙๙

สถานที่ดำเนินการ

สำนักกฎหมาย

ระยะเวลาดำเนินการ

๒๕๖๒

การเผยแพร่

สำนักกฎหมาย กรมปศุสัตว์

<http://legal.dld.go.th>

ผลงานวิชาการ (KM)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การดำเนินคดีล้มละลาย กับลูกหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง
คดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑

โดย นายเอกอัคระ ทะชาดา
กลุ่มคดีทั่วไปและนิติกรรมสัญญา
กรมปศุสัตว์

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
กลุ่มคดีทั่วไปและนิติกรรมสัญญา
กรมปศุสัตว์

ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ตำแหน่ง นิติกรปฏิบัติการ

สำนักกฎหมาย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นิติกรชำนาญการ

สำนักกฎหมาย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การดำเนินคดีล้มละลาย กรณี นาย ณ. เดิมเคยเป็นข้าราชการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำแหน่ง สัตว์แพทย์ ๕ สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์ให้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ โดยมีนาง ย. เป็นผู้ค้ำประกัน นาย ณ. ไปศึกษาเพิ่มเติมในประเทศภาคปกติ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ที่มหาวิทยาลัย ท. มีกำหนด ๖ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ จนถึงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ ในระหว่างระยะเวลาลาศึกษาต่อภายในประเทศ นาย ณ. ได้ยื่นหนังสือต่อกรมปศุสัตว์ ขอลาออกจากราชการ กรมปศุสัตว์ได้มีคำสั่งอนุมัติให้นาย ณ. ออกจากราชการ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ จึงถือว่านาย ณ. ผิดสัญญาอนุญาต ให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ กรมปศุสัตว์พิจารณาแล้ว นาย ณ. จะต้องชดใช้เงินคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท พร้อมเบี้ยปรับอีกหนึ่งเท่าของเงิน ที่นาย ณ. จะต้องชดใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จนครบถ้วนภายในกำหนดระยะเวลา ๓๐ วัน รวมเป็นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระนับแต่วันผิดนัดชำระหนี้ (วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙) และนาง ย. ในฐานะผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม กรมปศุสัตว์จึงได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลาง ต่อมาศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑ พิพากษาให้ลูกหนี้ทั้งสองร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๖๕๔,๔๗๔.๑๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท และให้คืนค่าธรรมเนียมศาลตามส่วนของการชนะคดีบางส่วนจำนวน ๑๖,๓๖๓.๐๔ บาท ให้แก่กรมปศุสัตว์ โดยลูกหนี้ทั้งสองมีได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด คดีจึงถึงที่สุด ตามหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดของศาลปกครองกลาง ที่ ๔๐/๒๕๖๐ ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ แต่เมื่อถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ทั้งสองมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว รวมหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยดอกเบี้ยคำนวณถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท

กรมปศุสัตว์ได้ตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งสองรายดังกล่าว พบว่า นาย ณ. มีกรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยนต์โดยไม่พบทรัพย์สินใด ๆ ที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ กรมปศุสัตว์จึงได้เร่งรัดจำเลยทั้งสองให้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง แต่ไม่เป็นผล ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการและพิจารณาจากมูลหนี้ตามหลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายแล้ว เห็นว่า ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ กรมปศุสัตว์จึงได้ดำเนินการฟ้องลูกหนี้ทั้งสองต่อศาลล้มละลายกลาง ขอให้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย โดยศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของจำเลยทั้งสองเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๑๔ และให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยให้หักจากกองทรัพย์สินของจำเลยทั้งสอง และกรมปศุสัตว์ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแล้ว

ผู้ขอรับการประเมิน
สิงหาคม ๒๕๖๒

คำนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญ และนำความรู้ที่ได้ศึกษามาพัฒนาองค์กร ซึ่งการลาศึกษาต่อเพิ่มเติมก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้บุคลากรได้มีความรู้เพิ่มเติมมีวิสัยทัศน์กว้างไกล อันจะขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก้าวทันสถานการณ์ปัจจุบัน เมื่อข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ไปลาศึกษาต่อเพิ่มเติมต้องดำเนินการตามระเบียบของทางราชการตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ลาไปศึกษาต่อต้องจัดทำสัญญาลาศึกษาผูกพันไว้กับทางราชการตามแบบและระเบียบหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด เพื่อรับรองว่าจะกลับมาปฏิบัติราชการเป็นระยะเวลาเท่ากับระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ลาไปศึกษาเพิ่มเติม สัญญาลาศึกษาซึ่งฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองและเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ลาศึกษาที่สำเร็จการศึกษามาปฏิบัติหน้าที่อื่นเป็นการร่วมจัดทำบริการสาธารณะ ถือเป็นสัญญาทางปกครอง และเมื่อสำเร็จการศึกษาไม่มารายงานตัวกลับปฏิบัติราชการ ถือว่ากรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายแล้วใครจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับกรมปศุสัตว์ในกรณีดังกล่าว

สำนักกฎหมาย เห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว และเพื่อประโยชน์ของทางราชการที่จะได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน จึงได้นำกรณีศึกษาที่ผู้ลาไปศึกษา สำเร็จการศึกษาแล้วก็ไม่มารายงานตัวกลับปฏิบัติราชการ ถือว่าผิดสัญญาลาศึกษา เป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหาย ได้มีการดำเนินคดีตามกฎหมาย ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งศาลปกครองพิพากษาให้ผู้ลาศึกษานำเงินมาชดเชยให้แก่กรมปศุสัตว์ ได้ออกหมายบังคับคดีสืบทรัพย์ ติดตามทวงถาม เมื่อไม่ยอมชดเชยค่าเสียหายให้แก่กรมปศุสัตว์ ประการสุดท้ายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ จึงต้องฟ้องล้มละลาย ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาบังคับคดีกรณีศึกษาในครั้งนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อนำเงินมาชดเชยคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ หวังว่าจะสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ราชการแก่นิติกร ข้าราชการ หรือผู้สนใจคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาลาทางปกครองได้

ผู้ขอรับการประเมิน

สิงหาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
คำนำ	(ค)
สารบัญ	(ง)
บทที่	
๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	๓
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา.....	๓
๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๒ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๔
๒.๑ กระบวนพิจารณาคดีล้มละลายโดยย่อ.....	๔
๒.๒ ภาพรวมของคดีล้มละลาย	๕
๒.๓ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓	๕
๒.๓.๑ เงื่อนไขเกี่ยวกับลูกหนี้ (จำเลย).....	๖
๒.๓.๒ เงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหนี้ (ผู้เป็นโจทก์)	๖
๒.๓.๓ เงินประกันค่าใช้จ่ายในการยื่นฟ้องคดีล้มละลาย.....	๗
๒.๓.๔ กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย	๗
๒.๓.๕ การดำเนินการภายหลังศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ของลูกหนี้เด็ดขาด.....	๘
๒.๓.๖ ค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับชำระหนี้.....	๙
๒.๔ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒	๑๐
๒.๕ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓	๑๐
๓ กระบวนการดำเนินคดีล้มละลาย กับลูกหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครอง.....	๑๒
๓.๑ บุคคลที่เกี่ยวข้องในการล้มละลาย.....	๑๓
๓.๒ หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลาย.....	๑๔
๓.๓ กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย	๒๘
๓.๔ การเตรียมคดี	๒๙
๓.๔.๑ การรวบรวมข้อเท็จจริง	๒๙
๓.๔.๒ การรวบรวมพยานหลักฐาน.....	๒๙
๓.๔.๓ เขตอำนาจศาล	๓๐
๓.๔.๔ ค่าธรรมเนียม	๓๐

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๓.๕ อำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ	๓๑
๓.๕.๑ เอกสารที่ต้องจัดทำสำหรับคดี	๓๑
๓.๕.๒ การส่งเรื่อง/สำนวนคดีให้พนักงานอัยการ	๓๒
๓.๕.๓ การตั้งผู้ประสานคดี.....	๓๓
๓.๕.๔ ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี.....	๓๓
๓.๕.๕ การนำพยานชี้แจงข้อเท็จจริงต่อพนักงานอัยการ.....	๓๓
๓.๖ ขั้นตอนกระบวนการในการดำเนินคดี	๓๓
๓.๗ การขอรับชำระหนี้	๓๖
๓.๗.๑ กำหนดเวลายื่นขอรับชำระหนี้	๓๖
๓.๗.๒ วิธีการยื่นคำขอรับชำระหนี้	๓๗
๓.๗.๓ ค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับชำระหนี้	๓๗
๔ บทสรุป และข้อเสนอแนะ	๓๙
๔.๑ บทสรุป.....	๓๙
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๔๑
บรรณานุกรม.....	๔๓
ภาคผนวก	๔๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินการฟ้องคดีล้มละลายกับข้าราชการ กรณีที่ข้าราชการได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อและไม่ปฏิบัติตามสัญญาทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายเนื่องจากผู้ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษายังได้รับเงินเดือนระหว่างลาและใช้เวลาราชการในการลาไปศึกษา กรณีนี้ นาย ฌ. เดิมเป็นข้าราชการกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำแหน่ง สัตว์แพทย์ ๕ สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์ ให้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ สัญญาเลขที่ ๑๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ โดยมี นาง ย. เป็นผู้ค้ำประกันตามสัญญาค้ำประกัน ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ และกรมปศุสัตว์อนุญาตให้ นาย ฌ. ไปศึกษาเพิ่มเติมในประเทศภาคปกติ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัย ท. มีกำหนด ๖ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ จนถึงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดยมีข้อสัญญากำหนดว่า เมื่อนาย ฌ. สำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเสร็จหรือสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่ นาย ฌ. จะต้องกลับมาปฏิบัติราชการในกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือในกระทรวง ทบวง กรมอื่น ตามที่ทางราชการเห็นสมควรในทันทีเป็นเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในระหว่างระยะเวลาลาศึกษาต่อภายในประเทศ นาย ฌ. ได้ยื่นหนังสือต่อกรมปศุสัตว์ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘ ขอลาออกจากราชการเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นโดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และกรมปศุสัตว์ได้มีคำสั่งอนุมัติให้นาย ฌ. ออกจากราชการ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ จึงถือว่านาย ฌ. ผิดสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ รวมระยะเวลาที่นาย ฌ. ใช้ในการศึกษาเป็นจำนวน ๘๘๔ วัน นาย ฌ. จะต้องชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่างการศึกษาและเงินช่วยเหลือใด ๆ ที่ทางราชการจ่ายให้นาย ฌ. ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และนาย ฌ. จะต้องจ่ายเบี้ยปรับอีกหนึ่งเท่าของเงินที่นาย ฌ. จะต้องชดใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์จนครบถ้วนภายในกำหนดระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากกรมปศุสัตว์จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท รวมเป็นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญานับแต่วันผิดนัดชำระหนี้ (วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙) และนาง ย. ในฐานะผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมชำระหนี้จำนวนดังกล่าวให้แก่กรมปศุสัตว์ด้วย

เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๙ กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) จึงได้ยื่นฟ้องลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดี) ต่อศาลปกครองกลาง เพื่อให้รับผิดตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศดังกล่าว ตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๘๐๔/๒๕๔๙ ขอให้ลูกหนี้ทั้งสองร่วมกันชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่าง

การศึกษาและเงินช่วยเหลือใดๆ ที่ทางราชการจ่ายให้นาย ณ. ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และเบี้ยปรับให้แก่กรมปศุสัตว์อีกหนึ่งเท่าของเงินที่นาย ณ. จะต้องชดใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญานับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้ชำระหนี้ (วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙) ถึงวันฟ้อง จำนวน ๓๔,๔๑๑.๗๖ บาท รวมเป็นเงินที่ลูกหนี้ทั้งสองต้องร่วมกันรับผิดชอบชดใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๖๖๒,๑๕๑.๗๖ บาท

ต่อมาวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๑ ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษา ตามคดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑ พิพากษาให้ลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ร่วมกันหรือแทนกัน ชำระเงินให้แก่กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) จำนวน ๖๕๔,๔๗๔.๑๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปีของต้นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่ผู้ฟ้องคดี โดยให้ชำระให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด และให้คืนค่าธรรมเนียมศาลตามส่วนของการชนะคดีบางส่วนจำนวน ๑๖,๓๖๓.๐๔ บาท ให้แก่กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี)^๑ ลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) มีได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ภายในระยะเวลา ตามมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ คดีถึงที่สุด ตามหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดของ ศาลปกครองกลาง ที่ ๔๐/๒๕๖๐ ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐^๒ ลูกหนี้ทั้งสองมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวแต่อย่างใด และศาลปกครองกลางได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว รวมหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ โดยดอกเบี้ยคำนวณถึงวันที่๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท

โดยกรมปศุสัตว์ได้ตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งสองรายดังกล่าว พบว่า นาย ณ. มีกรรมสิทธิ์ ในรถจักรยานยนต์ HONDA ทะเบียนเลขที่ กวท - ๐๗๓๒ ภูเก็ต นอกจากนี้ไม่พบทรัพย์สินใดๆ ที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ ซึ่งตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการทำสัญญาและการชดใช้เงินกรณีรับทุน ลาศึกษาฝึกอบรม ปฏิบัติการวิจัยและปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๒๔ วรรคสองกำหนดว่า เมื่อใดที่ได้ดำเนินคดีกับผู้ผิดสัญญาและผู้ค้ำประกัน จนถึงที่สุดแล้วหากยังไม่ชำระหนี้ หรือเมื่อบังคับคดีเอาทรัพย์สินของผู้ผิดสัญญาและผู้ค้ำประกันแล้ว ให้ดำเนินการฟ้องคดีผู้ผิดสัญญาและผู้ค้ำประกันเป็นคดีล้มละลายต่อไป

ผู้ขอรับการประเมินพิจารณาแล้ว เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังดังกล่าวข้างต้น จึงต้องทำการศึกษาข้อกฎหมาย และแนวทางการดำเนินคดีล้มละลาย เพื่อจะได้ฟ้องร้องนาย ณ. ผู้ผิดสัญญาและนาง ย. ผู้ค้ำประกัน เป็นคดีล้มละลายต่อไป

^๑ คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๘๓/๒๕๕๑

^๒ หนังสือรับรองคดีถึงที่สุดศาลปกครองกลางที่ ๔๐/๒๕๖๐

๑.๒ วัตถุประสงค์การศึกษา

๑. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีล้มละลายกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีล้มละลายกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา
๓. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา กรณีไม่สามารถบังคับชำระหนี้เฝ้าจากลูกหนี้ได้ และลูกหนี้ดังกล่าวมีพฤติการณ์ต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่สามารถฟ้องเป็นคดีล้มละลาย

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาทำความเข้าใจบทบัญญัติของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๘๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ คำพิพากษาศาลปกครอง คำพิพากษาศาลฎีกา พระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ ใช้วิธีการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ข้อเท็จจริง ที่ปรากฏในเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งศึกษาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๘๓ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ คำพิพากษาศาลฎีกา ในเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการฟ้องคดีล้มละลาย เขตอำนาจศาลในการยื่นฟ้องคดี การพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด การยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เพื่อให้ทราบถึงกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีล้มละลายกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา
๒. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีล้มละลายกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา
๓. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา กรณีไม่สามารถบังคับชำระหนี้เฝ้าจากลูกหนี้ได้ และลูกหนี้ดังกล่าวมีพฤติการณ์ต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่สามารถฟ้องเป็นคดีล้มละลาย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายโดยย่อ

(๑) การยื่นคำฟ้องของเจ้าหนี้ หรือการร้องขอของผู้ชำระบัญชีต่อศาลเพื่อขอให้พิพากษา ลูกหนี้ล้มละลาย

(๒) ศาลจะสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด กล่าวคือหลังจากศาลนั่งพิจารณาตามฟ้อง แล้วศาลจะไม่พิพากษาให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายทันที แต่จะสั่งให้มีการควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ก่อนอันมีผลเป็นการตัดอำนาจการครอบครองทรัพย์ และการจัดการทรัพย์สินทั้งปวง นอกจากนี้จะเป็นการคุ้มครองลูกหนี้และกองทรัพย์สินไม่ให้บุคคลอื่นฟ้องบังคับเอาไป

(๓) การประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เป็นการประชุมของเจ้าหนี้ที่มีความสำคัญต่อลูกหนี้มาก ทั้งนี้จะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ หรือขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย กล่าวคือ ถ้าที่ประชุมเจ้าหนี้เห็นชอบกับการประนอมหนี้ที่ลูกหนี้เสนอ ลูกหนี้ก็จะไม่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย หากที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่เห็นชอบด้วยกับคำขอประนอมหนี้ หรือขอให้ศาลพิพากษาล้มละลาย ศาลจะต้องพิพากษาไปตามนั้น

(๔) ลูกหนี้จะตกเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อศาลได้พิพากษา

(๕) บรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่พิทักษ์ทรัพย์ไว้จะถูกนำออกขายเพื่อแบ่งเฉลี่ยให้กับเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้

(๖) การหลุดพ้นจากการล้มละลายเป็นไปโดยคำสั่งของศาล (ปลดจากล้มละลายหรือการยกเลิกการล้มละลาย)

จะเห็นได้ว่าในการดำเนินคดีล้มละลายนั้น ศาลจะไม่พิพากษาให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายตั้งแต่ต้น แต่จะใช้วิธีการให้มีการพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ทั้งหมดไว้ก่อน ในขณะเดียวกันก็ได้เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้มีการประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ หากการประนอมหนี้เป็นผลสำเร็จ ลูกหนี้ก็จะไม่ถูกพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแต่อย่างใด หากลูกหนี้ไม่ขอประนอมหนี้หรือมีการขอประนอมหนี้แต่ที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่เห็นชอบด้วย ลูกหนี้จะถูกพิพากษาให้ล้มละลาย เมื่อลูกหนี้ถูกพิพากษาให้ล้มละลายแล้วการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จะเริ่มขึ้นและดำเนินอยู่ต่อไปตลอดเวลาที่ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายได้ก็แต่โดยคำสั่งของศาลในกรณีของการขอปลดจากล้มละลาย หรือการขอให้ยกเลิกการล้มละลาย^๓

^๓ รองศาสตราจารย์สุธี ศุภินิตย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๗) น.๒๖.

๒.๒ ภาพรวมของคดีล้มละลาย

กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายเป็นกระบวนการที่จะดำเนินการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วนำมาจัดสรรแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ของลูกหนี้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือเส้นทางเดินของคดีล้มละลาย เริ่มต้นจากการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลายต่อศาลล้มละลาย ศาลพิจารณาแล้ว จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือพิพากษายกฟ้องหรือยกคำร้องขอ หากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ในช่วงเวลาระหว่างวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด กับก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย กฎหมายให้ลูกหนี้มีโอกาเจรจากับบรรดาเจ้าหนี้เพื่อขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ถ้าลูกหนี้ขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายสำเร็จ กล่าวคือ ที่ประชุมเจ้าหนี้อยอมรับด้วยมติพิเศษและศาลเห็นชอบแล้ว ลูกหนี้ จะหลุดพ้นจากการล้มละลาย และหลุดพ้นจากหนี้ต่าง ๆ อันอาจขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลาย แล้วมาผูกพันชำระหนี้ตามที่ปรากฏอยู่ในคำขอประนอมหนี้ แต่หากลูกหนี้ขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายไม่สำเร็จ ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย หลังจากศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว ลูกหนี้อาจหลุดพ้นจากล้มละลาย โดยการปลดจากล้มละลาย การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย หรือการยกเลิกการล้มละลาย

ลูกหนี้อาจเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายได้หลายกรณี คือ อาจจะเป็นกรณีเจ้าหนี้ยื่นคำฟ้องตามมาตรา ๙ ซึ่งเป็นการฟ้องของเจ้าหนี้ธรรมดา หรือเจ้าหนี้มีประกันฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายตามมาตรา ๑๐ หรือกรณีที่ผู้ชำระบัญชีร้องขอให้นิติบุคคลล้มละลาย เมื่อปรากฏว่าเงินลงทุนหรือเงินค่าหุ้นได้ใช้หมดแล้ว ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินตามมาตรา ๘๘ หรือกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจร้องขอให้หุ้นส่วนผู้จัดการล้มละลายตามห้างตามมาตรา ๘๙ กระบวนการในการที่จะเข้าสู่คดีล้มละลายอีกกรณีหนึ่ง คือ การร้องขอให้จัดการทรัพย์มรดกตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ในกรณีที่ลูกหนี้ได้ตายก่อนฟ้อง หรือตายในระหว่างพิจารณาซึ่งหากศาลพิจารณาได้ความจริง ศาลจะมีคำสั่งให้จัดการทรัพย์มรดก ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓^๔

๒.๓ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีล้มละลายประกอบไปด้วยเงื่อนไขที่สำคัญ ๒ ประการ คือ เงื่อนไขเกี่ยวกับลูกหนี้ (จำเลย) ตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ และเงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหนี้ (ผู้เป็นโจทก์) ตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

^๔ เอื้อน ขุนแก้ว, กฎหมายล้มละลาย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง, ๒๕๖๑) น.๒.

๒.๓.๑ เจื่อนไขเกี่ยวกับลูกหนี้ (จำเลย)

มาตรา ๗ ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวอาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้ ถ้าลูกหนี้นั้นมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร หรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักรไม่ว่าด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน ในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้น^๕

มาตรา ๘ ถ้ามีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้เกิดขึ้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๑) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แห่งเจ้าหนี้ทั้งหลายของตน ไม่ว่าจะได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(๒) ถ้าลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตนไปโดยการแสดงเจตนาลวงหรือโดยการฉ้อฉล ไม่ว่าจะได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(๓) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตนหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นเหนือทรัพย์สินนั้น ซึ่งถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะต้องถือว่าเป็นการให้เปรียบ ไม่ว่าจะได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(๔) ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เพื่อประวิงการชำระหนี้หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

ก. ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกราชอาณาจักร

ข. ไปเสียจากเคหะสถานที่เคยอยู่ หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหะสถานที่หลบไป หรือวิธีอื่นหรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจ

ค. ยักย้ายทรัพย์สินไปให้พ้นอำนาจศาล

ง. ยอมตนให้ต้องคำพิพากษาซึ่งบังคับให้ชำระเงินซึ่งตนไม่ควรถูกชำระ

(๕) ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี หรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้

(๖) ถ้าลูกหนี้แถลงต่อศาลในคดีใด ๆ ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

(๗) ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดของตนทราบว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

(๘) ถ้าลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

(๙) ถ้าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากเจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และลูกหนี้ไม่ชำระหนี้^๖

๒.๓.๒ เจื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหนี้ (ผู้เป็นโจทก์)

มาตรา ๙ เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(๑) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

^๕ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟ็งอ้วง, มาตรา ๗

^๖ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟ็งอ้วง, มาตรา ๘

(๒) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และ

(๓) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม^๗

มาตรา ๑๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๙ เจ้าหนี้มีประกัน จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(๑) มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และ

(๒) กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้ว เงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท^๘

๒.๓.๓ เงินประกันค่าใช้จ่ายในการยื่นฟ้องคดีล้มละลาย

มาตรา ๑๑ เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายไว้ต่อศาลเป็นจำนวนห้าพันบาทในขณะยื่นคำฟ้องคดีล้มละลาย และจะถอนคำฟ้องนั้นไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

ศาลมีอำนาจเรียกให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์วางเงินประกันค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร^๙

มาตรา ๑๓ เมื่อศาลสั่งรับฟ้องคดีล้มละลายไว้แล้ว ให้กำหนดวันนั่งพิจารณาเป็นการด่วนและให้ออกหมายเรียกและส่งสำเนาคำฟ้องไปยังลูกหนี้ให้ทราบก่อนวันนั่งพิจารณาไม่น้อยกว่า ๗ วัน^{๑๐}

๒.๓.๔ กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

ในกรณีที่ศาลได้ประทับฟ้องคดีล้มละลายไว้และนัดวันนั่งพิจารณาคดีเป็นการด่วนแล้วในวันนั่งพิจารณาคดี ศาลล้มละลายจะพิจารณาว่าลูกหนี้เป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวและต้องด้วยเงื่อนไขอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๗ ถึง มาตรา ๑๐ ดังที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ หากศาลเห็นว่าลูกหนี้เป็นบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวจริงก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๓ เมื่อศาลสั่งรับฟ้องคดีล้มละลายไว้แล้ว ให้กำหนดวันนั่งพิจารณาเป็นการด่วนและให้ออกหมายเรียกและส่งสำเนาคำฟ้องไปยังลูกหนี้ให้ทราบก่อนวันนั่งพิจารณาไม่น้อยกว่า ๗ วัน^{๑๑}

^๗ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๙

^๘ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๑๐

^๙ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๑๑

^{๑๐} พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๑๓

^{๑๑} พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๑๓

มาตรา ๑๔ ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง”

เมื่อศาลเห็นว่าลูกหนี้เป็นบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวจริงก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดซึ่งจะมีผลในทางกฎหมายซึ่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ บัญญัติไว้ดังนี้ที่ได้บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๑๕ คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ให้ถือเสมือนว่า เป็นหมายของศาลให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ายึดคฤหาสน์ สมุดบัญชี และเอกสารของลูกหนี้ และบรรดาทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ หรือของผู้อื่นอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย

ในการยึดทรัพย์นั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ อันเป็นของลูกหนี้ หรือที่ลูกหนี้ได้ครอบครองอยู่ และมีอำนาจหักงักเพื่อเข้าไปในสถานที่นั้น ๆ รวมทั้งเปิดตู้เงินหรือตู้หรือที่เก็บของอื่น ๆ ตามที่จำเป็น^{๑๒}

มาตรา ๒๒ เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียว มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป

(๒) เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น

(๓) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้^{๑๓}

มาตรา ๒๗ เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว แต่คดียังอยู่ระหว่างพิจารณาก็ตาม^{๑๔}

๒.๓.๕ การดำเนินการภายหลังศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด

เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาคำสั่งนั้น ในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ และเจ้าหนี้จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายกำหนดเวลาให้อีกได้ไม่เกินสองเดือน

ในคำขอรับชำระหนี้ นั้นจะต้องมีรายละเอียดต่อไปนี้

^{๑๒} พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๑๔

^{๑๓} พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๒๒

^{๑๔} พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๒๗

๑. รายละเอียดแห่งหนึ่งสิน ค่าขอรับชำระหนี้จะต้องแสดงว่าเป็นหนี้ในมูลหนี้ใดบ้าง ตามสัญญาลงวันที่เท่าใด หรือคำพิพากษาของศาลใดคดีหมายเลขแดงที่เท่าใด หนี้ที่ขอรับชำระหนี้มีต้นเงินเท่าใดและคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเท่าใด ถึงวันพิทักษ์ทรัพย์เป็นจำนวนเท่าใด

๒. ข้อความระบุถึงหลักฐานประกอบหนี้ มีรายละเอียดชี้แจงว่าหนี้แต่ละอันดับนั้น มีหลักฐานประกอบหนี้อย่างไรบ้างพร้อมทั้งแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนี้ที่ยื่นค่าขอรับชำระหนี้มาด้วย

๓. ระบุทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่งของลูกหนี้ที่ยึดถือไว้เป็นประกัน หรือตกอยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้เพื่อจะได้แสดงด้วยว่าเป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ที่บัญญัติว่า

มาตรา ๒๘ เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ โฆษณาคำสั่งนั้นในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ ในคำโฆษณานั้นให้แสดงการขอให้ล้มละลาย วันที่ศาลมีคำสั่ง ชื่อ ตำบลที่อยู่ และอาชีพของลูกหนี้

ในคำโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้น ให้แจ้งกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเสนอค่าขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย^{๑๕}

มาตรา ๔๑ เจ้าหนี้ซึ่งจะขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่ง พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายกำหนดเวลาให้อีกได้ไม่เกินสองเดือน

ค่าขอรับชำระหนี้ต้องทำตามแบบพิมพ์ โดยมีบัญชีแสดงรายละเอียดแห่งหนึ่งสินและข้อความระบุถึงหลักฐานประกอบหนี้และทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของลูกหนี้ที่ยึดไว้เป็นหลักประกัน หรือตกอยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้ ทั้งนี้ ให้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้มาด้วย^{๑๖}

๒.๓.๖ ค่าธรรมเนียมในการยื่นค่าขอรับชำระหนี้

เจ้าหนี้ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการยื่นค่าขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ในอัตราสองร้อยบาท แต่หากเป็นค่าขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือหนี้ไม่เกินห้าหมื่นบาท ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ตามมาตรา ๑๗๙ วรรคสอง

นอกจากการที่ต้องมายื่นขอรับชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ยังมีหน้าที่ต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายหลังที่ศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์แล้ว ซึ่งหากเป็นกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว ก็ต้องวางเงิน จำนวน ๘,๐๐๐ บาท หากเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้ ผู้เป็นโจทก์ก็ต้องวางเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท ตามประกาศกรมบังคับคดี เรื่อง กำหนดจำนวนเงินที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต้องวางประกันค่าใช้จ่ายในคดีล้มละลาย โดยค่าใช้จ่ายนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ก็จะได้รับคืนในภายหลัง หากสามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้

^{๑๕} พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๒๘

^{๑๖} พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓, เฟิงอ้วง, มาตรา ๔๑

๒.๔ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้จัดตั้งศาลล้มละลายกลาง (มาตรา ๕) และศาลล้มละลายภาค (มาตรา ๖)

ซึ่งในปัจจุบันศาลล้มละลายกลางมีเขตอำนาจตลอดทั่วราชอาณาจักร เนื่องจากศาลล้มละลายภาคยังไม่เปิดทำการ ในระหว่างนี้การยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอจะยื่นต่อศาลจังหวัดที่ลูกหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือประกอบธุรกิจอยู่ในเขตไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทน ในขณะที่ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอ หรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้นก็ได้ ซึ่งศาลล้มละลายกลางอาจทำการไต่สวน นัดพิจารณา และพิพากษาคดี ณ ศาลจังหวัดนั้น หรือศาลล้มละลายกลางตามแต่จะเห็นสมควร

ทั้งนี้ การยื่นคำฟ้องหรือคำร้องต่อศาลจังหวัด จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วย “การยื่นคำคู่ความต่อศาลจังหวัด” ตามข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕ และข้อ ๖ ที่กำหนดว่า

ข้อ ๕ ในระหว่างที่ศาลล้มละลายภาคยังมิได้เปิดทำการในท้องที่ใด เมื่อมีผู้ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลจังหวัดตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ผู้ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอจัดทำสำเนาคำฟ้องหรือคำร้องขอสำหรับศาลจังหวัดด้วยหนึ่งชุดแล้วให้ศาลจังหวัดส่งต้นฉบับมายังศาลล้มละลายกลางโดยเร็วเพื่อมีคำสั่งและแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมทั้งส่งหมายเรียกให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ถ้าหากมี ไปยังศาลจังหวัดโดยเร็วเช่นกัน^{๑๗}

ข้อ ๖ ให้ศาลจังหวัดแจ้งคำสั่งที่ได้รับจากศาลล้มละลายกลางให้ผู้ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอทราบโดยเร็ว และในกรณีที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งรับคำฟ้องหรือคำร้องขอ ให้ผู้ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลจังหวัดภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบคำสั่ง เพื่อให้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องหรือสำเนาคำร้องขอให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ในคดีฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ให้ศาลล้มละลายกลางดำเนินการตามมาตรา ๔๐/๔ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๓

เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งรับคำฟ้องหรือคำร้องขอแล้วให้รับนำเสนออธิบดีผู้พิพากษาศาลล้มละลายกลางเพื่อกำหนดวัน เวลา และศาลที่จะนั่งพิจารณาพิพากษาคดีตามความเหมาะสมและให้ศาลล้มละลายกลางแจ้งศาลจังหวัดเพื่อให้แจ้งกำหนดวัน เวลา และศาลที่จะนั่งพิจารณาพิพากษาคดีนั้นให้คู่ความทราบโดยเร็ว^{๑๘}

๒.๕ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

สำนักงานอัยการสูงสุดมีภารกิจในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐซึ่งตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑ บัญญัติ “ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นนายแผ่นดินประจำศาลต่าง ๆ นอกจากศาลทหารตามกรอบอัตรากำลังที่ ก.อ. กำหนดตามความจำเป็นและเหมาะสม” โดยการแบ่งหน่วยงาน การจัดตั้งและกำหนดท้องที่ของภาค และการกำหนดอำนาจและ

^{๑๗} ข้อ ๕ ของข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๔

^{๑๘} ข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๔, เเพ็งอ้าง, ข้อ ๖

หน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้ทำเป็นประกาศ ก.อ. ดังนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้ออกประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้ “สำนักงานคดีล้มละลาย” เป็นหน่วยงานราชการภายในของสำนักงานอัยการสูงสุดประเภทหน่วยงานราชการอัยการ ตามข้อ ๖ (๒๕) และมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานคดีล้มละลายตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดและปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๖ ให้แบ่งหน่วยงานราชการอัยการออกเป็นหน่วยงานราชการภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

(๒๕) สำนักงานคดีล้มละลาย

(ก) สำนักอำนวยการ

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีล้มละลาย ๑ - ๓^{๑๙}

ข้อ ๗ ให้หน่วยงานราชการอัยการตามข้อ ๖ มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๒๕) สำนักงานคดีล้มละลาย มีอธิบดีอัยการเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ มีอำนาจหน้าที่

(ก) รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ให้หน่วยงานราชการในสำนักงานคดีล้มละลาย มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) สำนักอำนวยการ มีอำนาจและหน้าที่

๑) รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบบคดี งานบริหารงานบุคคล งานเลขานุการ นักบริหารงานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี และงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พัสดุ และยานพาหนะของสำนักงานคดีล้มละลาย

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีล้มละลาย ๑ - ๓ มีอัยการพิเศษฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ มีอำนาจและหน้าที่

๑) รับผิดชอบงานสำนักงานคดีล้มละลายตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด

๒) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย^{๒๐}

^{๑๙} ข้อ ๖ ของประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๕๔

^{๒๐} ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๕๔, *เพ็ญอ้วง*, ข้อ ๗

บทที่ ๓

กระบวนการดำเนินคดีล้มละลาย กับลูกหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง
คดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑

นาย ณ. เดิมเป็นข้าราชการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำแหน่งสัตวแพทย์ ๕ สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์ ให้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ สัญญาเลขที่ ๑๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ โดยมีนาง ย. เป็นผู้ค้ำประกัน ตามสัญญาค้ำประกัน ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ และกรมปศุสัตว์ อนุญาตให้ นาย ณ. ไปศึกษาเพิ่มเติมในประเทศภาคปกติ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัย ท. มีกำหนด ๖ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ จนถึงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดยมีข้อสัญญากำหนดว่าเมื่อนาย ณ. สำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเสร็จหรือสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่ นาย ณ. จะต้องกลับมาปฏิบัติราชการในกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือในกระทรวง ทบวง กรมอื่น ตามที่ทางราชการเห็นสมควรในทันทีเป็นเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในระหว่างระยะเวลาลาศึกษาต่อภายในประเทศ นาย ณ. ได้ยื่นหนังสือต่อกรมปศุสัตว์ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘ ขอลาออกจากราชการเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นโดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และกรมปศุสัตว์ได้มีคำสั่งอนุมัติให้นาย ณ. ออกจากราชการ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ จึงถือว่านาย ณ. ผิดสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ รวมระยะเวลาที่นาย ณ. ใช้ในการศึกษาเป็นจำนวน ๘๘๔ วัน นาย ณ. จะต้องชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่างการศึกษาและเงินช่วยเหลือใดๆ ที่ทางราชการจ่ายให้นาย ณ. ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และนาย ณ. จะต้องจ่ายเบี้ยปรับอีกหนึ่งเท่าของเงินที่นาย ณ. จะต้องชดใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์จนครบถ้วน ภายในกำหนดระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากกรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท รวมเป็นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญานับแต่วันผิดนัดชำระหนี้ (วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙) และนาง ย. ในฐานะผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมชำระเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่กรมปศุสัตว์ด้วย

เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๙ กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) จึงได้ยื่นฟ้องลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดี) ต่อศาลปกครองกลาง เพื่อให้รับผิดตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศดังกล่าว ตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๘๐๔/๒๕๔๙ ขอให้ลูกหนี้ทั้งสองร่วมกันชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่างการศึกษาและเงินช่วยเหลือใดๆ ที่ทางราชการจ่ายให้นาย ณ. ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และเบี้ยปรับให้แก่กรมปศุสัตว์อีกหนึ่งเท่าของเงินที่นาย ณ. จะต้องชดใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญา นับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้ชำระหนี้ (วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙) ถึงวันฟ้อง

จำนวน ๓๔,๔๑๑.๗๖ บาท รวมเป็นเงินที่ลูกหนี้ทั้งสองต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๖๖๒,๑๕๑.๗๖ บาท

ต่อมาวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๑ ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษา ตามคดีหมายเลขแดง ที่ ๘๓/๒๕๕๑ พิพากษาให้ลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ร่วมกันหรือแทนกัน ชำระเงินให้แก่กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) จำนวน ๖๕๔,๔๗๔.๑๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปีของต้นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่ผู้ฟ้องคดี โดยให้ชำระให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด และให้คืนค่าธรรมเนียมศาลตามส่วนของการชนะคดีบางส่วนจำนวน ๑๖,๓๖๓.๐๔ บาท ให้แก่กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) ลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) มิได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ภายในระยะเวลา ตามมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ คดีถึงที่สุด ตามหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดของศาลปกครองกลาง ที่ ๔๐/๒๕๖๐ ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ ลูกหนี้ทั้งสองมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวแต่อย่างใด และศาลปกครองกลางได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว รวมหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดง ที่ ๘๓/๒๕๕๑ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยดอกเบี้ยคำนวณถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท

โดยกรมปศุสัตว์ได้ตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งสองรายดังกล่าว พบว่า นาย ณ. มีกรรมสิทธิ์ ในรถจักรยานยนต์ HONDA ทะเบียนเลขที่ กวท - ๐๗๓๒ ภูเก็ต นอกจากนี้ไม่พบทรัพย์สินใด ๆ ที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ จึงสั่งการให้สำนักกฎหมาย ดำเนินคดีล้มละลายกับนาย ณ. ผู้ผิดสัญญา และนาง ย. ผู้ค้ำประกัน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการทำสัญญาและการขอใช้เงินกรณีรับทุนลาศึกษา ฝึกอบรม ปฏิบัติการวิจัยและปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๒๔ วรรคสอง ที่กำหนดว่า เมื่อใดที่ได้ดำเนินการคดีกับผู้ผิดสัญญาและผู้ค้ำประกัน จนถึงที่สุดแล้ว หากยังไม่ชำระหนี้ หรือเมื่อบังคับคดีเอาทรัพย์สินของผู้ผิดสัญญาและผู้ค้ำประกันแล้ว ให้ดำเนินการฟ้องคดีผู้ผิดสัญญาและ ผู้ค้ำประกันเป็นคดีล้มละลายต่อไป

ผู้ขอรับการประเมินในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการเสนอความเห็นแก่ผู้บังคับบัญชาเพื่อตอบข้อหารือหรือวินิจฉัยปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับระเบียบของทางราชการ รวมทั้งศึกษาข้อมูล รวบรวม แสวงหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เสนอความเห็นในการดำเนินการเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีของหน่วยงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้หน่วยงานสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ได้ทำการศึกษาในประเด็นเบื้องต้น ดังนี้

๓.๑ บุคคลที่เกี่ยวข้องในการล้มละลาย

(๑) ลูกหนี้ การจะดำเนินการตามกฎหมายล้มละลายได้นั้น บุคคลผู้นั้นต้องอยู่ในฐานะที่เป็นลูกหนี้ อันมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้รายใดรายหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงแต่จะอยู่ในฐานะ

ที่เป็นลูกหนี้ แต่ต้องปรากฏต่อไปด้วยว่าเป็นลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินที่มีอยู่ ทำให้อยู่ในสถานะที่ไม่สามารถจะรับผิดชอบในหนี้ของตนได้ และต้องเป็นลูกหนี้ที่มีภูมิลำเนาในประเทศไทยหรือประกอบธุรกิจในประเทศไทย อันเป็นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติอยู่ในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่ไม่มีหนี้สิน หรือหากเป็นลูกหนี้ แต่ไม่ได้มีหนี้สินล้นพ้นตัวก็ไม่อาจที่จะถูกฟ้องให้ล้มละลายได้

(๒) เจ้าหนี้ เจ้าหนี้ของลูกหนี้ซึ่งอาจเป็นเจ้าหนี้มีประกันและเจ้าหนี้ที่ไม่มีประกัน เจ้าหนี้มีประกันอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่าเจ้าหนี้ที่ไม่มีประกัน กล่าวคือเจ้าหนี้มีประกันสามารถที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากตัวทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันได้เต็มจำนวน เจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมายล้มละลาย หมายความว่าเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางจำนอง จำน่า หรือสิทธิยึดหวง หรือเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิที่บังคับได้ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ จะเห็นได้ชัดว่าความเป็นเจ้าหนี้มีประกันนั้นต้องเป็นการประกันด้วยทรัพย์สินและทรัพย์สินที่ประกันนั้นต้องเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้เอง อย่างไรก็ตามเจ้าหนี้มีประกันเหล่านี้ อาจมีความจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลายก็ได้ กล่าวคือในกรณีที่หลักทรัพย์สินประกันนี้มีอยู่ ไม่คุ้มกับจำนวนหนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาในคดีล้มละลายเหมือนอย่างเจ้าหนี้ไม่มีประกันทั้งหลาย

(๓) เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ คือ เจ้าหนี้ที่ได้ยื่นฟ้องลูกหนี้ในคดีล้มละลาย เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์จัดได้ว่าได้กระทำการแทนเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ มีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลาย กล่าวคือ เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มีหน้าที่ระวางประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลาย ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ในการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้และรับผิดชอบบรรดาค่าธรรมเนียม ค่าเสียหาย และค่าใช้จ่ายในคดีล้มละลายนั้นตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๑๕๕

(๔) เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในคดีล้มละลาย ซึ่งมีหน้าที่หลักคือ การรวบรวม จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ ดำเนินการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน ของลูกหนี้ให้กับบรรดาเจ้าหนี้ของลูกหนี้ด้วยความเป็นธรรมและมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลลูกหนี้ที่ล้มละลายด้วย เป็นต้น^{๒๑}

๓.๒ หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลาย

การฟ้องคดีล้มละลายประกอบไปด้วยเงื่อนไขที่สำคัญ ๒ ประการ คือ เงื่อนไขเกี่ยวกับลูกหนี้ (จำเลย) ตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ และเงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหนี้ (ผู้เป็นโจทก์) ตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ดังนี้

^{๒๑}รองศาสตราจารย์สุธี ศุภนิธย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๗) น.๒๐ - ๒๓.

เงื่อนไขเกี่ยวกับลูกหนี้ (จำเลย)

มาตรา ๗ บัญญัติว่า ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวอาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้ ถ้าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวในราชอาณาจักร หรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน ในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้น

ตามบทบัญญัติมาตรานี้แสดงให้เห็นได้ว่าลูกหนี้ที่อาจถูกฟ้องให้ล้มละลายได้

๓.๒.๑ ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

คำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” ในพระราชบัญญัติล้มละลายไม่มีบทนิยามหรือบทวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” ไว้ แต่จากตำราทางกฎหมายและแนวคำพิพากษาของศาลวางหลักที่สอดคล้องกันว่าหมายถึง “สภาพที่ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินจนกระทั่งไม่พอชำระหนี้” หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าลูกหนี้มีสถานะทางการเงินที่ไม่สามารถรับผิดชอบต่อหนี้สินทั้งหมดที่ตนได้ก่อขึ้น การที่ลูกหนี้จะกลายเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้น อาจมีหลายสาเหตุด้วยกัน ซึ่งเป็นไปได้ว่าเกิดจากความผิดพลาดในการประกอบกิจการของตน หรือเกิดจากการทุจริต ฉ้อโกงของลูกหนี้ หรือการที่ลูกหนี้โชคไม่ดีที่ไม่สามารถประกอบกิจการจนประสบความสำเร็จได้ หรือเป็นเพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างฉับพลัน ลูกหนี้ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหนี้จะพิจารณาว่าลูกหนี้ของตนตกเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อที่จะสามารถฟ้องร้องตามกฎหมายล้มละลายนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายแต่อย่างใด เพราะยากต่อการที่จะล่วงรู้ถึงสถานะที่แท้จริงของ ลูกหนี้ได้ เป็นต้นว่าลูกหนี้มีเจ้าหนี้อยู่ที่ราย มีทรัพย์สินเป็นจำนวนเท่าใดแน่ แต่การที่ลูกหนี้มีพฤติกรรมบางอย่างเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของตนก็ดี หรือมีพฤติการณ์ไปในลักษณะที่จะไม่รับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ก็ดี อาจพิจารณาได้ว่าลูกหนี้กำลังมีปัญหาในการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้เพราะมีทรัพย์สินไม่เพียงพอก็เป็นได้ ซึ่งมีพฤติกรรมของลูกหนี้อยู่ ๙ ประการที่กฎหมายให้สันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวได้ดังที่ได้บัญญัติในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ ซึ่งจากบรรดาพฤติกรรมหรือการกระทำของลูกหนี้ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายมาตราดังกล่าวนั้น ย่อมแสดงให้เห็นได้อย่างหนึ่งว่าลูกหนี้กำลังประสบปัญหาในการชำระหนี้ให้กับบรรดาเจ้าหนี้ของตน แต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่ยืนยันได้โดยชัดแจ้งว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพียงแต่พอจะอนุมานได้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้น จึงเป็นเพียงเหตุที่ทำให้เจ้าหนี้เกิดอำนาจฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายเท่านั้นซึ่งจะได้ทำการศึกษารณีดังกล่าวต่อไป

๓.๒.๒ ลูกหนี้ต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรหรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือตัวแทน ในขณะที่มีการขอให้ล้มละลายหรือภายใน ๑ ปี หากว่าลูกหนี้ไม่มีภูมิลำเนา ในประเทศไทย แต่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ลูกหนี้ก็ยังถูกฟ้องให้ล้มละลายในประเทศไทยได้ นอกจากนี้ หากว่าลูกหนี้ไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทยหรือเลิกกิจการไปแล้ว เป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี ก่อนฟ้องล้มละลายลูกหนี้ก็ยังถูกฟ้องที่ศาลไทยได้เช่นกัน

ข้อสังเกต

๑. บุคคลที่ไม่มีภูมิลำเนาหรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร สามารถจะฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายได้ แต่จะถูกฟ้องมิได้

๒. นิติบุคคลต่างประเทศที่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย หรือเข้ามาประกอบธุรกิจใน ประเทศไทย สามารถที่จะถูกฟ้องล้มละลายตามกฎหมายไทยได้^{๒๒}

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๕๑/๒๕๕๔ เมื่อจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจในประเทศไทย เพราะใบอนุญาตสิ้นอายุไปแล้วจึงไม่มีการประกอบธุรกิจ ยังถือไม่ได้ว่า จำเลยมีภูมิลำเนาในประเทศไทย ส่วนการประกอบธุรกิจในประเทศไทยนั้นเมื่อใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสิ้นอายุลงแล้ว จำเลยไม่สามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้อีก โจทก์เพิ่งฟ้องให้จำเลยเป็นบุคคลล้มละลายหลังจากนั้นอีกหลายปี จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยประกอบธุรกิจในราชอาณาจักรในขณะที่มีการขอให้ล้มละลายหรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้น โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๗

ซึ่งจากการตรวจสอบจากแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า นาย ณ. เป็นบุคคลธรรมดา เลขบัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ - อายุ ๔๘ ปี เกิดวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๑๒ ประกอบอาชีพ ไม่ปรากฏอาชีพ มีภูมิลำเนาอยู่เลขที่ ๑๗๓/๑๑ หมู่ที่ ๙ ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต และ

นาง ย. เป็นบุคคลธรรมดา เลขบัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ - อายุ ๗๒ ปี เกิดวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๘๘ ประกอบอาชีพ ไม่ปรากฏอาชีพ เดิม มีภูมิลำเนาอยู่เลขที่ ๖๒/๑๑ ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อมาวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ นาง ย. ได้แจ้งย้ายภูมิลำเนาอยู่เลขที่ ๒๑๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ลูกหนี้ทั้งสองจึงถือเป็นบุคคลผู้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร

ข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ บัญญัติว่า “ถ้ามีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้เกิดขึ้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๑) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แห่งเจ้าหนี้ทั้งหลายของตน ไม่ว่าจะได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(๒) ถ้าลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตนไปโดยการแสดงเจตนาลวงหรือโดยการฉ้อฉล ไม่ว่าจะได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(๓) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตนหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นเหนือทรัพย์สินนั้น ซึ่งถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะต้องถือว่าเป็นการให้เปรียบ ไม่ว่าจะได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(๔) ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เพื่อประวิงการชำระหนี้หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

^{๒๒} คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, “บทที่ ๒ การฟ้องคดีล้มละลาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒, <http://www.law.cmu.ac.th/law2011/journal/e1484015391.pdf>.

ก. ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกราชอาณาจักร
 ข. ไปเสียจากเคหะสถานที่เคยอยู่ หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหะสถานที่หลบไป หรือวิธีอื่น
 หรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจ

ค. ยักย้ายทรัพย์สินไปให้พ้นอำนาจศาล

ง. ยอมตนให้ต้องคำพิพากษาซึ่งบังคับให้ชำระเงินซึ่งตนไม่ควรถูกชำระ

(๕) ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์สินตามหมายบังคับคดี หรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้

(๖) ถ้าลูกหนี้แถลงต่อศาลในคดีใด ๆ ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

(๗) ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดของตนทราบว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

(๘) ถ้าลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

(๙) ถ้าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากเจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง
 ซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และลูกหนี้ไม่ชำระหนี้”

ดังนี้ ถ้ามีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดข้างต้นดังต่อไปนี้เกิดขึ้นกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
 ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๑) “ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อ
 ประโยชน์ แห่งเจ้าหนี้ทั้งหลายของตน ไม่ว่าจะกระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร”

กรณีเป็นเรื่องที่ลูกหนี้ได้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินทั้งหมดของตนให้กับบุคคลใด
 บุคคลหนึ่ง เพื่อให้บุคคลนั้นดำเนินการจัดการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งหมดของลูกหนี้
 ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกระทำการในหรือนอกราชอาณาจักร การดำเนินการดังกล่าวของ ลูกหนี้ย่อมแสดงให้เห็น
 ได้ว่าลูกหนี้ ไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ทั้งหมดให้แก่เจ้าหนี้ได้ จึงได้ใช้วิธีการโอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการ
 ทรัพย์สินให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อให้บุคคลนั้นจัดสรรการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้
 ย่อมผิดปกติวิสัยและสันนิษฐานได้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

ในกรณีที่ลูกหนี้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินให้กับบุคคลใดเพื่อดำเนินการ ชำระหนี้
 ให้กับเจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งเป็นการเฉพาะไม่ใช่เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้ จะไม่ตกอยู่ใน
 ข้อสันนิษฐานข้อนี้แต่อย่างใด

(๒) “ถ้าลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตนไปโดยการแสดงเจตนาหลง หรือโดยการ
 ฉ้อฉลไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร”

ข้อนี้เป็นการผิดวิสัยอีกกรณีหนึ่ง คือ การที่ลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตน
 ไปให้ผู้อื่นโดยหลงกล ซึ่งการแสดงเจตนาหลงนั้นเป็นที่เข้าใจ ได้ว่าเป็นเรื่องของการที่ต้องการแสดงให้
 เห็นว่า ได้มีการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของตนไปให้คนใดคนหนึ่ง ซึ่งแท้จริงไม่ได้มีนิติสัมพันธ์อันแท้จริง
 กับบุคคลนั้นแต่อย่างใด การกระทำดังกล่าวย่อมทำให้กองทรัพย์สินของลูกหนี้เสียหาย จะทำให้เจ้าหนี้
 ของลูกหนี้เสียประโยชน์ ไม่อาจจะบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินนั้นได้อีกต่อไป ส่วนการโอนทรัพย์สิน
 หรือการส่งมอบทรัพย์สินโดยการฉ้อฉลที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๓๗
 ย่อมจะทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบอย่างเห็นได้ชัด มีผลทำให้กองทรัพย์สินของลูกหนี้ ลดน้อยถอยลง

การกระทำทั้งสองกรณีของลูกหนี้ ไม่จำกัดว่าต้องทำในราชอาณาจักรเท่านั้น ยังรวมถึงการที่ลูกหนี้ได้กระทำการนอกราชอาณาจักรด้วย จะเห็นได้ว่า การกระทำดังกล่าวของลูกหนี้ ถือได้ว่ามีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ได้และถือเป็นเหตุว่าที่ได้กระทำเช่นนั้นเป็นเพราะมีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๓) “ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตน หรือก่อให้เกิดทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นเหนือทรัพย์สินนั้นซึ่งถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะต้องถือว่าเป็นการให้เปรียบไม่ว่ากระทำในหรือนอกราชอาณาจักร”

ในเรื่องนี้ โดยปกติแล้วลูกหนี้จะต้องปฏิบัติการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายของตนโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน หากลูกหนี้เลือกปฏิบัติในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะโดยไม่คำนึงถึงเจ้าหนี้อื่นที่มีสิทธิจะได้รับชำระหนี้ด้วยนั้น ย่อมทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกฎหมายล้มละลายมีหลักการที่สำคัญที่ต้องการให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้โดยเสมอภาค เท่าเทียมกัน จึงมีหลักการว่าการที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้คนหนึ่งไป ถ้าเป็นที่เห็นได้ชัดว่าเป็นการ เลือกปฏิบัติของลูกหนี้เป็นการให้เปรียบเจ้าหนี้รายนั้นเหนือเจ้าหนี้รายอื่น ๆ ไม่ว่าจะได้กระทำในหรือนอกราชอาณาจักร จึงสามารถเพิกถอนการชำระหนี้รายนั้นได้ (มาตรา ๑๑๕)

ดังนั้น การที่ลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตนเพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้รายใดรายหนึ่ง ซึ่งเป็นการให้เปรียบดังกรณีที่กล่าวตอนต้นก็ดี หรือการที่ลูกหนี้ก่อให้เกิดทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งเหนือทรัพย์สิน เช่น ลูกหนี้นำที่ดินของตนไปทำจำนองให้แก่เจ้าหนี้รายใดรายหนึ่ง เป็นการเฉพาะ โดยที่เจ้าหนี้อื่น ๆ ไม่ได้รับประโยชน์ไปด้วย การกระทำดังกล่าวทั้งสองกรณีของลูกหนี้ซึ่งไม่ว่าจะได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร จึงสันนิษฐานลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพราะมีทรัพย์สินไม่เพียงพอไม่สามารถจะชำระหนี้ทั้งหมดให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายของตนได้จึงได้ใช้วิธีการเลือกปฏิบัติกระทำการชำระหนี้หรือให้หลักประกันพิเศษ จากทรัพย์สิน ของตนแก่เจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งเป็นการเฉพาะ

ข้อสังเกตมีว่า การกระทำของลูกหนี้ตามข้อสันนิษฐานในข้อนี้จะต่างจากข้อสันนิษฐานในมาตรา ๘ (๒) กล่าวคือ เป็นการโอนทรัพย์สินหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ได้กระทำต่อเจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งของตนในขณะที่การโอนหรือการส่งมอบทรัพย์สินตามข้อสันนิษฐานในมาตรา ๘ (๒) เป็นเรื่องที่ลูกหนี้ได้กระทำต่อบุคคลภายนอก

(๔) ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ เพื่อประวิงการชำระหนี้ หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

(ก) ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกราชอาณาจักร

การที่ลูกหนี้ออกไปนอกประเทศต้องได้ความว่าด้วยเจตนาที่จะหลบหนีเพื่อการประวิงการชำระหนี้หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้เดินทางออกนอกประเทศเป็นการชั่วคราวด้วยเหตุผลอื่น เช่น เพื่อการติดต่อทางธุรกิจหรือการท่องเที่ยว จะไม่ตกอยู่ในความหมายดังกล่าวแต่อย่างใด

(ข) ไปเสียดังเคหะสถานที่เคยอยู่ หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหะสถาน หรือหลบไปหรือวิธีอื่นหรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจ

เป็นกรณีที่เห็นได้ชัดว่าลูกหนี้หลีกเลี่ยงไม่ต้องการติดต่อกับเจ้าหนี้ อย่างไรก็ตาม การที่ลูกหนี้มีพฤติกรรมดังกล่าวก็ด้วยเจตนาที่จะประวิงการชำระหนี้ หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๗๓/๒๕๓๐ จำเลยทั้งสองถูกเจ้าหนี้รายอื่นกับโจทก์ ฟ้องเป็นคดีอาญาหลายเรื่อง จำเลยที่ ๒ จึงได้หลบหนีไป และในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องนี้ให้แก่จำเลยที่ ๒ ต้องประกาศหนังสือพิมพ์ ส่วนจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนก็ต้องส่งโดยวิธีปิดหมาย โดยเจ้าพนักงานผู้ส่งหมายรายงานว่ามีป้ายชื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ ๑ อยู่ที่ภูมิลำเนาตามฟ้อง ทั้งโจทก์นำสืบได้ความว่า จำเลยทั้งสองไม่มีทรัพย์สินใดที่จะชำระหนี้ได้ พฤติการณ์ดังกล่าวถือได้ว่า จำเลยทั้งสองได้ไปเสียจากเคหสถานที่เคยอยู่และปิดสถานที่ประกอบธุรกิจเพื่อประวิงการชำระหนี้ หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าจำเลยทั้งสองมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา ๘ (๔) ข้อ ข. แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๐๔/๒๕๔๔ จำเลยที่ ๒ ร่วมกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนและต้องร่วมกับจำเลยที่ ๑ ชำระเงินคืนแก่ประชาชนรวม ๑๓,๒๖๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นหนี้ ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ มีทรัพย์สินให้ยึดและอายัดเพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาท เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก พนักงานสอบสวนได้ออกหมายจับจำเลยที่ ๒ มาดำเนินคดี แต่จำเลยที่ ๒ หลบหนี และในระหว่างพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นยังติดตามจับกุมจำเลยที่ ๒ ไม่ได้ พฤติการณ์แสดงว่าจำเลยที่ ๒ ได้ไปเสียจากเคหสถานที่เคยอยู่หรือหลบหนีไป กรณีจึงต้องด้วยข้อสันนิษฐาน ตามพระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา ๘ (๔) ข. ว่าจำเลยที่ ๒ มีหนี้สินล้นพ้นตัว และมีหน้าที่ต้องนำสืบหักล้าง ข้อสันนิษฐาน แต่เมื่อจำเลยที่ ๒ ไม่นำสืบพยานหลักฐานใด จึงถือได้ว่าจำเลยที่ ๒ มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(ค) ยักย้ายทรัพย์สินไปให้พ้นอำนาจศาล

เป็นกรณีที่ลูกหนี้ยักย้ายถ่ายเททรัพย์สิน ไม่ให้ถูกยึดมาเพื่อการบังคับชำระหนี้ได้

(ง) ยอมตนให้ต้องคำพิพากษาซึ่งบังคับให้ชำระเงินซึ่งตนไม่ควรต้องชำระ

คำว่า “ไม่ควรต้องชำระ” อาจมีได้ ๒ ลักษณะคือ กรณีตนไม่ได้เป็นหนี้เลย แต่ยอมให้ถูกฟ้องคดีโดยไม่ต่อสู้คดี หรือสู้คดีโดยยื่นคำให้การแบบให้แพ้คดี หรือขอทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล (อาศัยคำพิพากษาเป็นเครื่องมือ) หรือกรณีเป็นหนี้ที่อาจต้องชำระต่อเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดจริง และเจ้าหนี้นั้นฟ้องคดีต่อศาล แต่การฟ้องคดีมีข้อบกพร่องซึ่งลูกหนี้รู้แล้วทำเพิกเฉยไม่ยอมต่อสู้คดี อย่างเช่นปกติ ทำให้ตนต้องคำพิพากษาคดีนั้นให้ต้องชำระหนี้เป็นเงิน เช่น คดีโจทก์ขาดอายุความฟ้องเคลือบคลุม หรือไม่มีหลักฐานมิได้ทำเป็นหนังสือ หรือไม่ได้ปิดอากรแสตมป์

ข้อสังเกต

มาตรา ๘ (๔) ทั้งข้อ (ก) – (ง) ต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษ “เพื่อประวิงการชำระหนี้ หรือมิให้เจ้าหนี้ได้ชำระหนี้” ซึ่งการที่ลูกหนี้ได้ไปเสียจากเคหสถาน หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน หรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจอันจะเข้าข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้น จะต้องเป็นการกระทำเพื่อประวิงการชำระหนี้หรือเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ จะต้องพิจารณาพฤติการณ์เป็นรายกรณีไป

(๕) “ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี หรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่พึงยึดมาชำระหนี้ได้”

ข้อนี้เป็นกรณีที่ลูกหนี้ได้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดีและไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่พึงยึดมาชำระหนี้ได้ ให้สันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพราะเท่ากับว่าลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินแต่อย่างใดที่จะเอามาชำระหนี้ได้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๕๗/๒๕๓๒ จำเลยเป็นหนี้โจทก์ตามคำพิพากษาคดีแพ่งจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย เมื่อครบกำหนดตามคำบังคับแล้ว จำเลยไม่ได้ชำระหนี้ ศาลออกหมายบังคับคดี ปรากฏว่า จำเลยมีเงินฝากในบัญชีกระแสรายวัน และบัญชีออมทรัพย์เหลือ ประมาณ ๔๐๐ บาท และ ๒๐๐ บาท ตามลำดับ และไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้ จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ (๕) ว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๐๐๑/๒๕๓๕ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ (๕) ได้แบ่งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็น ๒ กรณีคือ ลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี และลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่พึงยึดมาชำระหนี้ได้ เพียงกรณีใดกรณีหนึ่งก็เข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว การที่โจทก์นำสืบว่า โจทก์สืบหาทรัพย์สินของจำเลยทั้งสามแล้ว แต่จำเลยทั้งสามไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่พึงยึดมาชำระหนี้โจทก์ก็ต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสามนำสืบพยานหลักฐานว่าจำเลยทั้งสามมีทรัพย์สินดังกล่าวเพียงพอแก่การชำระหนี้ให้แก่โจทก์ได้ จึงไม่อาจหักล้างข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๖) “ถ้าลูกหนี้แถลงต่อศาลในคดีใด ๆ ไม่สามารถจะชำระหนี้ได้”

เป็นกรณีที่ลูกหนี้อาจถูกฟ้องเป็นคดีอยู่ในศาลใดศาลหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นคดีประเภทใด เช่น คดีแพ่งหรือคดีอาญา ลูกหนี้ได้แถลงต่อศาลให้ทราบถึงสถานะของตนว่าไม่อาจจะชำระหนี้ที่มีอยู่ได้ คำแถลงของลูกหนี้ต่อศาลเช่นนี้เท่ากับเป็นการเปิดเผยถึงสถานะของตนให้ศาลได้รับทราบซึ่งน่าเชื่อได้ว่าเป็นความจริง เพราะเป็นการแถลงต่อศาลทำให้พิจารณาได้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๗) “ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใดของตนว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้”

เป็นกรณีที่ลูกหนี้มีเจ้าหน้าที่หลายคน และปรากฏว่าลูกหนี้ได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใดว่าเขาไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ ถือได้ว่าเป็นการยอมรับว่าไม่สามารถจะรับผิดชอบในหนี้ได้ ซึ่งแสดงว่าย่อมไม่มีทรัพย์สินเพียงพอต่อการบังคับชำระหนี้

ข้อสังเกต การที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหน้าที่ทวงถามให้ชำระหนี้แล้วลูกหนี้ขอผ่อนผันการชำระหนี้เป็นวันอื่นไม่ได้หมายความว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เพราะมีความหมายเพียงแค่ว่าไม่อาจชำระหนี้ได้ในวันที่นัดหมายเท่านั้น

(๘) “ถ้าลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตั้งแต่สองคนขึ้นไป”

การขอประนอมหนี้ หมายถึง การที่ลูกหนี้ขอทำความตกลงในเรื่องภาระหนี้สิน หรือเป็นกรณีขอปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย โดยวิธี เช่น ขอชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือขอขยายระยะเวลาการชำระหนี้ หรือวิธีอื่น เช่น การส่งมอบทรัพย์สินอย่างอื่นแทนหนี้เงิน หรือแปลงหนี้เป็นทุน

เช่น การโอนหุ้นในกิจการของลูกหนี้ให้เจ้าหนี้เข้าถือหุ้น การที่ลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าหนี้นั้น เป็นกรณีที่ลูกหนี้ขอทำความตกลงที่จะชำระหนี้บางส่วนให้กับบรรดาเจ้าหนี้และให้ถือว่าหนี้นั้นระงับไป เช่น ลูกหนี้เป็นหนี้ต่อเจ้าหนี้ เป็นจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ลูกหนี้เสนอต่อเจ้าหนี้ว่าจะชำระหนี้ให้เพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยให้ถือว่าเมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ให้ถือว่าหนี้จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท เป็นอันระงับไป จะเรียกร้องต่อไปไม่ได้ ดังนั้น การที่ลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าหนี้ ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่าลูกหนี้อยู่ในสถานะที่ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอต่อการที่จะ นำมาชำระให้กับเจ้าหนี้จนเต็มจำนวนได้ ซึ่งเท่ากับมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินนั่นเอง

(๙) “ถ้าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากเจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง ซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน และลูกหนี้ไม่ชำระหนี้”

การทวงถามให้ชำระหนี้ต้องกระทำโดย “เป็นหนังสือ” เท่านั้น ระบุข้อความให้ชัดเจนว่าเป็นการทวงถามให้ชำระหนี้ และต้องอย่างน้อยสองครั้ง ในการทวงถามต้องดูว่าลูกหนี้ได้รับหนังสือเมื่อใด เป็นสำคัญ ระยะห่างระหว่างฉบับแรก กับฉบับที่สอง เช่นพิจารณาจากการลงชื่อในไปรษณีย์ตอบรับ แบบลงทะเบียน หรือปัจจุบันการส่งข้อความทางระบบเครือข่าย ก็ถือเป็นการบอกกล่าวทวงถามได้ทั้งสิ้น ประการที่สำคัญก็คือว่าระยะเวลา ในการทวงหนี้ระหว่างครั้งแรกและครั้งที่สองต้องมีระยะเวลาห่างกัน ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน กรณีจึงเป็นว่าถ้ามีการทวงหนี้ถึงสองครั้ง และลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ ย่อมทำให้ พิจารณาได้ว่าลูกหนี้ไม่อยู่ในสถานะที่จะชำระหนี้ได้เพราะไม่มีทรัพย์สินที่เพียงพอต่อการชำระหนี้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๗๐/๒๕๔๒ การที่โจทก์ได้มีหนังสือส่งไปทางไปรษณีย์ตอบรับ ทวงถามให้จำเลยทั้งสี่ชำระหนี้โจทก์แล้วสองครั้ง ซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่าสามสิบวัน แต่จำเลยทั้งสี่ ได้รับหนังสือแล้วไม่ชำระหนี้โจทก์ ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสี่มีทรัพย์สินอื่นอันจะพึงมาชำระหนี้โจทก์ได้ กรณีจึงเข้าข้อสันนิษฐานแล้วว่าจำเลยทั้งสี่มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ (๕) (๙) นอกจากนี้ยังได้ความอีกว่า จำเลยเสนอขอทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อโจทก์ และต่อบริษัทธนาคาร อ. ที่ฟ้องเรียกหนี้ประมาณ ๘๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งจำเลยที่ ๑ เองก็ยอมรับว่า ไม่สามารถผ่อนชำระหนี้ให้แก่สถาบันการเงินได้ ดังนี้ เป็นกรณีลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้แก่เจ้าหนี้ ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตามมาตรา ๘ (๘) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ เมื่อจำเลยทั้งสี่ มิได้นำสืบให้เห็นว่ามีทรัพย์สินพอสามารถชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยทั้งสี่ล้มละลาย ศาลจึงต้องสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยทั้งสี่เด็ดขาด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๓/๒๕๔๕ หลังจากที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสามชำระหนี้ แก่โจทก์แล้ว จำเลยทั้งสามไม่ชำระ และโจทก์มีหนังสือทวงถามให้จำเลยทั้งสามชำระหนี้ไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง ซึ่งมีระยะห่างกันไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน จำเลยทั้งสามได้รับหนังสือดังกล่าวแล้วและไม่ชำระหนี้ จึงเข้าข้อสันนิษฐานว่าจำเลยทั้งสามมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ (๙) แม้โจทก์จะยังไม่ได้นำยึดทรัพย์จำเลยทั้งสามตามหมายบังคับคดี แต่โจทก์ก็นำสืบว่าจำเลยทั้งสาม ไม่มีทรัพย์สินให้บังคับชำระหนี้ได้ จำเลยทั้งสามมีหน้าที่ต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าว การที่

จำเลยไม่สืบพยานหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าจำเลยอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด จำเลยทั้งสามจึงเป็นบุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัว^{๒๓}

ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ เป็นเพียงข้อสันนิษฐานว่า ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๘ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า “ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว” เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ที่ไม่สามารถนำสืบได้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่จำเลยก็สามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนั้นได้

จากการศึกษากรณีดังกล่าวข้างต้น เมื่อปรากฏว่า นาย ณ. และนาง ย. มิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง กรมปศุสัตว์จึงได้มีหนังสือทวงถามให้ลูกหนี้ทั้งสองนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้แก่กรมปศุสัตว์ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยนำส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ณ ภูมิลำเนาทางทะเบียนราษฎรของนาย ณ. และนาง ย. แล้ว แต่ลูกหนี้ทั้งสองก็เพิกเฉยไม่ได้นำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้กรมปศุสัตว์แต่อย่างใด โดยพบว่านาย ณ. ไปเสียจากเคหสถานที่เคยอยู่โดยไม่ทราบที่อยู่ใหม่ ส่วนนาง ย. มีผู้รับหนังสือไว้เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และจากการตรวจสอบจากแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง พบว่านาย ณ. ได้ย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่จังหวัดเชียงรายเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ กรมปศุสัตว์จึงได้มีหนังสือแจ้งให้นาง ย. ชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้กรมปศุสัตว์อีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ซึ่งมีผู้รับไว้เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐ และจากการตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งสอง พบว่า นาย ณ. มีกรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยนต์ HONDA ทะเบียนเลขที่ กวท - ๐๗๓๒ ภูเก็ต ซึ่งเจ้าหน้าทีของกรมปศุสัตว์ได้ไป ณ สถานที่ตั้งทรัพย์สิน ตามทะเบียนรถจักรยานยนต์ดังกล่าวแล้ว ไม่พบรถจักรยานยนต์คันดังกล่าว นอกจากนี้ไม่พบทรัพย์สินใด ๆ ที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ กรณีจึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ (๔) ข. (๕) และ (๙) แล้ว

เงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหนี้ (ผู้เป็นโจทก์) มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐

การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้ไม่มีประกัน

มาตรา ๙ “เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(๑) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๒) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือ หลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้ เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และ

(๓) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตกก็ตาม”

หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้ไม่มีประกัน หรือ เจ้าหนี้ธรรมดาตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๙ ซึ่งมีอยู่ ๓ ประการ แยกพิจารณาแต่ละหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

^{๒๓} รองศาสตราจารย์สุธี ศุภินิตย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๗) น.๒๘ - ๓๔.

(๑) “ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว” คำว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หมายความว่า ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน ซึ่งข้อเท็จจริงตามอนุมาตราต่าง ๆ ในมาตรา ๘ เป็นเอกเทศของตัวเอง หมายความว่า ถ้ามีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นในอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งแล้ว หรือโจทก์กล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งมาแล้ว ก็เข้าข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามที่ได้ทำการศึกษามาแล้วข้างต้น และในกรณีที่เจ้าหนี้จะอ้างข้อเท็จจริง อันเป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้น ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะต้องมีอยู่แล้วในขณะที่ยื่นฟ้องคดีล้มละลาย

(๒) “ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ คนเดียวหรือหลายคน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท”

นอกจากลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้วกฎหมายล้มละลายยังกำหนดจำนวนหนี้ว่า ลูกหนี้ที่จะเข้าสู่กระบวนการล้มละลายต้องมีหนี้ขึ้นต่อกันตามที่กฎหมายกำหนดด้วย ถ้าฟ้องบุคคลธรรมดาล้มละลายหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนรวมกัน ต้องไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฟ้องนิติบุคคล ล้มละลายหนี้ต้องไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนในด้านลูกหนี้หนี้ อาจเป็นลูกหนี้คนเดียวหรือลูกหนี้รวมก็ได้ถ้าจำนวนหนี้ถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท จึงจะถูกฟ้องล้มละลายได้ โดยการคำนวณจำนวนหนี้ตามมาตรา ๙ (๒) คำนวณถึงวันยื่นคำฟ้อง เช่นนี้ แม้ว่าภายหลังจากยื่นคำฟ้องแล้ว ลูกหนี้จะได้ชำระหนี้ให้โจทก์บางส่วนทำให้ยอดหนี้ที่ค้างต่ำกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด ก็มีได้ ทำให้คำฟ้องไม่เข้าเงื่อนไขแต่ประการใด

(๓) “หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม”

หนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน หมายความว่า เป็นหนี้ที่แน่นอนชัดเจนสามารถคิดคำนวณ จำนวนได้ว่าในวันฟ้อง(คดีล้มละลายนั้น) จำเลยเป็นหนี้อยู่เท่าใด ทั้งนี้โดยดูตามสภาพแห่งหนี้หรือคำนวณจากตัวทรัพย์สิน ส่วนใหญ่จะเกิดจากนิติกรรมสัญญา เช่น หนี้ตามสัญญากู้ยืม หนี้ค่าดอกเบี้ย ค้างชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขาย หนี้ตามสัญญาเช่า หนี้ตามตัวเงินซึ่งระบุจำนวนเงินไว้แน่นอน หนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ จำนวนต้นเงินและดอกเบี้ยเมื่อคิดถึงวันฟ้องย่อมจะคำนวณยอดเงินได้แน่นอนและในกรณีเช่นนี้หากว่าจำเลยจะต้องรับผิดชอบตามฟ้องของโจทก์แล้ว ศาลจะต้องพิพากษาไปตามจำนวนนั้นจะตัดทอนไม่ได้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๘/๒๕๔๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ กำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการบังคับคดีเอาากับลูกหนี้ตามคำพิพากษาภายในกำหนด ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามยอมให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงินแก่โจทก์เป็นงวด ๆ ภายในระยะเวลาที่กำหนด เริ่มชำระงวดแรกวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๙ หากผิดนัดให้บังคับคดีได้ทันที และจำเลยทั้งสองผิดนัดตั้งแต่งวดแรก ดังนี้ กำหนดระยะเวลา ๑๐ ปี ที่โจทก์ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องเริ่มบังคับคดีเอาากับจำเลยทั้งสองในฐานะลูกหนี้ตามคำพิพากษา จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ซึ่งเป็นวันแรกที่โจทก์อาจขอให้บังคับคดีเอาากับจำเลยทั้งสองได้

เป็นต้นไป เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองเป็นบุคคลล้มละลาย เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๙ จึงยังอยู่ภายในกำหนด ๑๐ ปี ที่โจทก์มีสิทธิที่จะบังคับคดีเกี่ยวกับจำเลยทั้งสอง โจทก์จึงสามารถนำหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว มาฟ้องให้จำเลยทั้งสองเป็นบุคคลล้มละลายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๑/๒๕๔๘ หนี้ที่โจทก์นำมาเป็นมูลฟ้องคดีล้มละลาย เป็นหนี้ตามสัญญากู้เงิน สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี สัญญารับรองวงเงินโดยออกตัวสัญญาใช้เงิน กับหนี้อาวัลตัวสัญญาใช้เงินพร้อมดอกเบี้ย เป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอนที่ฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ โดยไม่จำต้องฟ้องเป็นคดีแพ่ง หรือหากฟ้องเป็นคดีแพ่งแล้วจะต้องให้ศาลในคดีแพ่งมีคำพิพากษา ก่อนเพราะพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๙ (๓) บัญญัติเพียงว่า หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน มิได้บัญญัติว่าหนี้้นั้น ศาลจะต้องมีคำพิพากษากำหนดจำนวนให้แน่นอนเสียก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๔๑/๒๕๕๗ หนี้ที่โจทก์ฟ้องเป็นหนี้ตามสัญญาซื้อขายหุ้นที่จำเลยค้างชำระโจทก์เป็นเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท เป็นหนี้เงินที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน โจทก์ยอมนำมาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่ง หรือศาลมีคำพิพากษาในคดีแพ่งให้จำเลยชำระหนี้เสียก่อน เมื่อหนี้ดังกล่าวเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท อยู่ในหลักเกณฑ์ที่โจทก์ยอมนำมาฟ้อง ขอให้จำเลยล้มละลายได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๙ (๒) (๓)

ข้อสังเกต

๑. หนี้ค่าเสียหายจากมูลละเมิดอาจกลายเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน หากได้มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย เช่น ประนีประนอมยอมความ (นอกศาล/ในศาล) และศาลได้มีคำพิพากษาในคดีที่มีการฟ้องละเมิดแล้ว

๒. การละเมิดในบางกรณีเป็นที่เห็นได้ชัดว่า ค่าเสียหายอาจกำหนดจำนวนได้ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ หรือ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทแน่นอน โดยไม่ต้องรอให้ศาลพิพากษาเสียก่อน เช่น ลูกหนี้ทำให้ไฟไหม้บ้านผู้เสียหายทั้งหลังหรือลูกหนี้ทำให้รถคู่กรณีเสียหายหมดทั้งคันซึ่งโดยสภาพของบ้าน หรือรถ (แพ่ง ๆ) เป็นที่เห็นได้ชัดว่าราคาเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดแน่นอน ก็ยอมถือได้ว่าหนี้้นั้นมีจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทได้

๓. หนี้ค่าเสียหายกรณีผิดสัญญาเป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน เพราะถือเป็นหนี้ที่เจ้าหนี้กำหนดเอาเองฝ่ายเดียว ลูกหนี้ไม่ได้ตกลงด้วย การจะได้รับชดใช้ค่าเสียหายต้องฟ้องร้องดำเนินคดี และศาลจะเป็นผู้พิจารณาให้ตามพฤติการณ์แห่งคดี แต่หากกำหนดค่าเสียหายกรณีผิดสัญญาไว้โดยชัดแจ้ง (ตกลงเป็นสัญญา) ตกลงประนีประนอมยอมความกัน (ภายหลังผิดสัญญาไม่ว่าในศาลหรือนอกศาล) หรือกรณีฟ้องร้องและศาลมีคำพิพากษาแล้ว จึงเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน

๔. หนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่ง ถือว่าเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนแล้วนำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ แม้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุดก็ตาม เพราะคำพิพากษานั้นจะผูกพันคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕ แต่หากว่าคดีแพ่งดังกล่าวไม่ถึงที่สุดจะถือว่ามีเหตุอื่นที่ไม่สมควรให้จำเลยล้มละลาย ตามมาตรา ๑๔ หรือไม่นั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงแต่ละกรณีไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๗/๒๕๓๑ หนี้ตามคำพิพากษาซึ่งยังไม่ถึงที่สุดย่อมผูกพันคู่ความถือได้ว่า เป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอน อันอาจนำมาฟ้องให้จำเลยล้มละลายได้ แต่หนี้ดังกล่าวอาจถูกกลับหรือแก้ไขโดยศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาได้ ข้อเท็จจริงไม่อาจฟังยุติได้ว่าจำเลยเป็นหนี้โจทก์ตามฟ้องหรือไม่ จึงไม่สมควรให้จำเลยล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๑๔

๕. ค่าปรับ คือ ค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แม้กฎหมายจะให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจลดค่าปรับลงมาได้ ถ้าหากว่าศาลเห็นว่าค่าปรับที่กำหนดไว้สูงเกินส่วน แต่ก็ถือว่าหนี้ค่าปรับเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอน เพราะเป็นกรณีที่เจ้าหนี้กับลูกหนี้ได้ตกลงกำหนดจำนวนค่าปรับไว้แน่นอนแล้ว

ส่วนคำว่า “ไม่ว่าหนี้นั้นถึงกำหนดชำระหนี้โดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม” หมายถึงเมื่อหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนแล้วและมีจำนวนถึงตามที่กฎหมายกำหนดแล้วก็หากำหนดพิจารณาว่าหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอนดังกล่าวจะถึงกำหนดชำระแล้วในขณะที่ยื่นฟ้องคดีล้มละลายหรือถึงกำหนดชำระในอนาคตอันเป็นเวลาภายหลังที่ยื่นฟ้องคดีล้มละลายก็ได้ ซึ่งแตกต่างจากการฟ้องคดีแพ่งที่ใช้หลักเกณฑ์ที่จะฟ้องคดีได้ ต้องได้ข้อเท็จจริงว่าหนี้อันเป็นมูลคดีฟ้องนั้นต้องถึงกำหนดชำระแล้วมิเช่นนั้นจะถือว่าเจ้าหนี้ไม่มีอำนาจฟ้อง ลักษณะเช่นนี้จึงแตกต่างจากการฟ้องคดีล้มละลายซึ่งสามารถนำหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนที่ลูกหนี้ เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แล้วแต่กรณี มาฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้โดยไม่ต้องรอให้หนี้ถึงกำหนดชำระเสียก่อน เหตุผลคือ

๑. เหตุที่กฎหมายกำหนดเช่นนี้เพราะว่าเมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวย่อมหมายถึงลูกหนี้อยู่ในสภาพที่มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินจนไม่อาจชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้ เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้ก็ย่อมเป็นไปได้ว่าเมื่อหนี้ของเจ้าหนี้บางรายอาจถึงกำหนดชำระในอนาคต ลูกหนี้คงไม่สามารถชำระหนี้ให้ได้อยู่ดี

๒. ลูกหนี้อาจจะหลบหนีหนี้ไปไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรหรือไปก่อหนี้โดยการหลอกลวงเจ้าหนี้รายอื่น ๆ ได้อีกและในที่สุดสังคมโดยรวมก็ย่อมต้องเสียหายมากขึ้นหากจะรอให้หนี้หนี้ ๆ ต้องถึงกำหนดชำระเสียก่อนหลายฝ่ายอาจได้รับผลกระทบมาก

๓. แนวคิดในการฟ้องคดีล้มละลายมิใช่การฟ้องเพื่อบังคับชำระหนี้แก่เฉพาะเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์เท่านั้น แต่เป็นการฟ้องเพื่อให้มีการชำระบัญชีและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้นำมาแบ่งปันแก่บรรดาเจ้าหนี้ของลูกหนี้ทุกรายโดยเสมอภาค ดังนั้นกำหนดเวลาชำระหนี้จึงไม่ใช่ข้อสำคัญ เหมือนเช่นในคดีแพ่ง

การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้มีประกัน

มาตรา ๑๐ “ภายใต้บังคับมาตรา ๙ เจ้าหนี้มีประกัน จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(๑) มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และ

(๒) กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้ว เงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท”

ดังนั้น การฟ้องร้องของเจ้าหนี้มีประกันนั้น นอกจากจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๙ แล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๐ อีกด้วย กล่าวคือ

(๑) ต้องเป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้เกินจากตัวทรัพย์สินที่เป็นประกัน หมายความว่า เจ้าหนี้มีประกันที่จะมีสิทธิฟ้องคดีล้มละลายได้ต้องเป็นเจ้าหนี้มีประกันที่มีสิทธิเรียกชำระหนี้ในส่วนที่ยังค้างอยู่ได้อีกตามกฎหมาย แม้ว่าจะได้บังคับกับหลักประกันนั้น ๆ ไปแล้วก็ตาม เช่น เจ้าหนี้ผู้รับจ้างนอกรหากในสัญญาจ้างมีข้อตกลงพิเศษในการทำงานที่เจ้าหนี้จ้างสามารถเรียกเงินส่วนที่ขาดอยู่ได้อีก แม้จะบังคับจ้างนอกรเอาทรัพย์สินได้ไม่ครบ ก็ถือเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา ๑๐ (๑) หากเป็นเจ้าหนี้ผู้รับจ้างนอกรโดยที่ไม่มีสัญญาพิเศษซึ่งตกลงว่าจะบังคับเกินจากตัวทรัพย์สินได้ ก็ฟ้องเป็นคดีล้มละลายตามมาตรา ๑๐ มิได้

ข้อสังเกต เจ้าหนี้มีประกันต้องเป็นเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ เพราะฉะนั้นถ้าทรัพย์สินหลักประกันไม่ใช่ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีล้มละลาย แต่เป็นทรัพย์สินของบุคคลภายนอก เช่น บุคคลภายนอกนำที่ดินมาจ้างนอกรประกันหนี้ที่ลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ดังกล่าวก็ไม่เป็นเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ เพราะว่าเจ้าหนี้ไม่ได้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๓๗/๒๕๓๖ โจทก์ฟ้องจำเลยให้ล้มละลายด้วยหนี้เงินกู้ยืมซึ่งมีบุคคลอื่นจ้างนอกรที่ดินเป็นประกัน โจทก์ยอมไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกัน ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๖ เพราะที่ดินที่จ้างนอกรไม่ใช่ทรัพย์สินของจำเลย โจทก์ไม่ใช่ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของจำเลยในทางจ้างนอกร จึงสามารถฟ้องจำเลยให้ล้มละลายได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๙^{๒๔}

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๗/๒๕๔๒ โจทก์นำมูลหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งถึงที่สุดมาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายโดยมูลหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวเกิดจากจำเลยผิดสัญญาประกันผู้ต้องหาต่อโจทก์ และในการประกันตัวผู้ต้องหานั้น จำเลยได้นำที่ดินตาม น.ส. ๓ ของบุคคลภายนอกวางเป็นหลักประกันไว้ ขณะที่จำเลยยื่นคำร้องขอประกันและทำสัญญาประกันผู้ต้องหาโดยไม่ได้จดทะเบียนจ้างนอกร โจทก์จึงไม่ใช่ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของจำเลยในที่ดินที่เป็นหลักประกัน ถือไม่ได้ว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเจ้าหนี้มีประกัน ดังนั้นโจทก์จึงสามารถฟ้องจำเลยให้ล้มละลายได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๙ โดยไม่ต้องปฏิบัติตามความใน มาตรา ๑๐

(๒) ต้องกล่าวมาในฟ้องด้วยว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องและเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้ว

^{๒๔} เอื้อน ขุนแก้ว, กฎหมายล้มละลาย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ ๒๕๖๑) หน้า ๘ - ๒๐.

เงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือลูกหนี้ ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

การยอมสละหลักประกัน คือ การที่เจ้าหนี้ยอมปล่อยทรัพย์สินซึ่งเป็นหลักประกันไปรวมไว้ในกองทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อแบ่งเฉลี่ยกับเจ้าหนี้ทั้งหลายตามส่วนโดยเสมอภาคกัน โดยยอมให้สิทธิในฐานะเจ้าหนี้มีประกันหมดไป กล่าวคือ ทำให้เจ้าหนี้มีประกันกลายเป็นเจ้าหนี้ธรรมดา เช่น ลูกหนี้เป็นหนี้จำนองที่ดินแก่เจ้าหนี้อยู่แปลงหนึ่งเป็นจำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท และหนี้จำนองรายนี้มิได้ต้องห้ามมิให้เจ้าหนี้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน โดยกล่าวในฟ้องว่า “ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละสิทธิจำนองนั้นให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำเข้าเป็นกองทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วยอมเฉลี่ยอย่างเจ้าหนี้สามัญทั่วไปในหนี้ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท” เจ้าหนี้นั้นก็กลายเป็นเจ้าหนี้สามัญไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกัน และมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งเช่นเดียวกับเจ้าหนี้สามัญอื่น ๆ

การตีราคาหลักประกัน คือ การกำหนดหรือประเมินราคาทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันขึ้นแล้วนำไปหักกับจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ เมื่อหักกันแล้วต้องเหลือจำนวนหนี้ไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด เช่น ก. รับจำนำรถยนต์ไว้ ๑ คัน จากนาย ข. ราคา ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาปรากฏว่ารถยนต์รุ่นดังกล่าวมีราคาตกลง ก. ตีราคารถยนต์นั้นเพียง ๕๐๐,๐๐๐ บาทคงเหลือหนี้อีก ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท นาย ก. ก็ฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้เพราะเมื่อหักแล้วเหลือหนี้ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยต้องกล่าวในฟ้องว่า “ขอตีราคารถยนต์อันเป็นหลักประกันเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อหักกับจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่แล้วคงเหลือหนี้อยู่จำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท”

ข้อสังเกต ปัญหาในการตีราคาหลักประกัน คือ มาตรฐานในการตีราคาหลักประกันอาจไม่เหมือนกันซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิในการฟ้องคดีล้มละลาย หากตีราคาหลักประกันต่ำไป เพื่อให้ยอดหนี้คงเหลือ เมื่อหักกับหลักประกันแล้วเป็นไปตามเกณฑ์ฟ้องคดีล้มละลายได้ หรือลูกหนี้ก็อาจคัดค้านว่า ตีราคาหลักประกัน ต่ำไป จริง ๆ แล้วมีมูลค่ามากกว่านั้น เมื่อเอามูลค่าตามที่ถูกหนี้ตีราคา มาหักกับหนี้คงเหลือไม่พอจะฟ้องคดีล้มละลายได้ เป็นต้น

จากประเด็นที่ได้ทำการศึกษาในเบื้องต้น กรมปศุสัตว์ถือเป็นเจ้าหนี้ไม่มีประกันหรือเจ้าหนี้ธรรมดา ซึ่งการจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ จะต้องเข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏ ดังนี้

(๑) นาย ณ. และนาง ย. มีพฤติการณ์ประวิงการชำระหนี้หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยไปเสียจากเคหสถานที่เคยอยู่ และจากการตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งสองรายดังกล่าว พบว่า นาย ณ. มีกรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยนต์ HONDA ทะเบียนเลขที่ กวท - ๐๗๓๒ ภูเก็ต นอกจากนี้ไม่พบทรัพย์สินใด ๆ ที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ รวมทั้งลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากกรมปศุสัตว์ เจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วจำนวนสองครั้ง มีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน แต่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้กรมปศุสัตว์ ดังนี้จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าลูกหนี้ทั้งสองเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้วตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ (๔) ข. (๕) และ (๙) ประกอบมาตรา ๕ (๑)

(๒) จำนวนหนี้ที่ลูกหนี้ทั้งสองจะต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลางคดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยดอกเบี้ยคำนวณถึงวันที่

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท และคดีถึงที่สุด ตามหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดของศาลปกครองกลางที่ ๔๐/๒๕๖๐ ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ และศาลปกครองกลางได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว หนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลางนี้ จึงเป็นหนี้ค้างชำระที่ยุติเด็ดขาดและกำหนดจำนวนได้แน่นอน และถึงกำหนดชำระแล้ว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙ (๒) และ (๓)

เมื่อนาย ณ. และนาง ย. ลูกหนี้ทั้งสองมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร และมีพฤติการณ์ต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘ (๔) ข. (๕) และ (๙) ประกอบมาตรา ๙ (๑) โดยเป็นหนี้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท ซึ่งเป็นหนี้ที่ยุติเด็ดขาดและกำหนดจำนวนได้แน่นอน และถึงกำหนดชำระแล้วตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙ (๒) และ (๓) กรณีจึงเข้าหลักเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ทั้งสองให้ล้มละลายได้ ต่อไป

๓.๓ กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง”

ในกรณีที่ศาลได้ประทับฟ้องคดีล้มละลายไว้และนัดวันนั่งพิจารณาคดีเป็นการด่วนแล้ว ในวันนั่งพิจารณาคดี ศาลล้มละลายจะพิจารณาว่าลูกหนี้เป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวและต้องด้วยเงื่อนไขอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗ ถึง มาตรา ๑๐ ดังที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ หากศาลเห็นว่าลูกหนี้เป็นบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวจริงก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและดำเนินการยึดอายัดทรัพย์ของลูกหนี้ต่อไป ดังนั้นในขั้นตอนนี้จึงถือเป็นประเด็นแห่งคดีที่สำคัญ

ข้อสังเกต

๑. การพิจารณาคดีล้มละลาย ศาลจะถือเอาคำฟ้องโจทก์หรือพยานหลักฐานของโจทก์เป็นหลัก แม้จำเลยไม่ยื่นคำให้การ หรือไม่มาในวันพิจารณา ไปโดยฝ่ายเดียว แต่ถ้าจำเลยยื่นคำให้การและมาในวันพิจารณาโดยมีการอ้างพยานหลักฐานสนับสนุนของตนเอง ศาลก็จะทำการสืบพยานจำเลยด้วย

๒. หลักในการพิจารณาของศาลที่ว่า ต้องพิจารณาความจริงให้ได้ตามมาตรา ๙ หรือ ๑๐ นั้น หมายความว่า “ลูกหนี้มีหนี้ล้นพ้นตัวเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาทหรือเป็นหนี้ไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน หรือไม่” โดยชัดเจนจริง ๆ

๓. เหตุผลที่ศาลต้องพิจารณาให้ได้ความจริงโดยชัดแจ้ง เพราะการได้ความจริงตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ มีผลให้ศาลต้องมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดอันจะก่อให้เกิดการจำกัดสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้ทั้งในทางการเงิน ทรัพย์สิน รวมถึงเสรีภาพด้วย

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๒๓/๒๕๑๖ การพิจารณาคดีล้มละลายย่อมผิดแผก แตกต่างกับการพิจารณาคดีแพ่งสามัญเพราะพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีผลในทางตัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ ว่าในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริง หรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๘/๒๕๓๐ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ใดเป็นบุคคลล้มละลายนั้นมิใช่อาศัยแต่คำฟ้องข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขตามข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘ เพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องพิจารณาถึงเหตุผลอื่นมาประกอบที่พอแสดงให้เห็นว่าจำเลยตกอยู่ในฐานะผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวรวม ๒ ครั้ง มีระยะห่างไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน และจำเลยยังไม่ได้อยู่ในฐานะผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวด้วย ดังนั้น ถ้าปรากฏเพียงว่าจำเลยได้รับหนังสือทวงถามจากโจทก์ ให้ชำระหนี้แล้วโดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นมาสนับสนุนแสดงให้เห็นถึงฐานะของจำเลยว่าตกอยู่ในสภาพมีหนี้สินล้นพ้นตัวอย่างใด ทั้งจำเลยได้นำสืบว่าหนี้ระงับแล้วและจำเลยอยู่ในฐานะจะชำระหนี้ได้ จึงยังไม่พอถือว่าจำเลยสมควรตกเป็นบุคคลล้มละลาย^{๒๕}

๓.๔ การเตรียมคดี

๓.๔.๑ การรวบรวมข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีความจำเป็นต้องรวบรวมไว้ก่อนฟ้องคดี เพราะเป็นเนื้อหาของข้อฟ้องและประเด็นที่จะกล่าวในการฟ้อง การบรรยายฟ้องจึงต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ถ้าไม่บรรยายข้อเท็จจริงแล้ว ฟ้องเป็นอันเสียไปใช้ไม่ได้ตามกฎหมาย เพราะคำฟ้องต้องบรรยายข้อเท็จจริงไว้ให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์พอที่จะปรับบทกฎหมายให้จำเลยรับผิดชอบ กล่าวโดยสรุปคือ

- (๑) ถูกต้องครบถ้วนตามบทบัญญัติกฎหมาย
- (๒) ไม่เคลือบคลุม (จำเลยหรือคู่ความฝ่ายอื่น ๆ เข้าใจข้อหาได้ดี)
- (๓) มีประเด็นสืบได้

๓.๔.๒ การรวบรวมพยานหลักฐาน

การรวบรวมพยานหลักฐาน ก็เพื่อประโยชน์ที่จะอ้างเป็นพยานต่อศาลและการสืบพยานพยานหลักฐาน คือ สิ่งที่สามารถพิสูจน์ ยืนยัน และสนับสนุนข้อเท็จจริงที่คู่ความกล่าวอ้างในการดำเนินคดี และมีผลถึงการแพ้ชนะของคดีได้

ประเภทพยาน ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ

^{๒๕} คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, “บทที่ ๓ กระบวนการวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒, <http://www.law.cmu.ac.th/law2011/journal/e1516786107.pdf>

(๑) พยานบุคคล คือ บุคคลที่มาให้ถ้อยคำต่อศาล และศาลได้จัดไว้ในสำนวน บุคคลที่ศาลยอมรับฟัง ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ คือ

(๑.๑) ต้องสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

(๑.๒) เป็นผู้ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบเรื่องที่จะมาให้การโดยตรง

บุคคลที่จะไปเป็นพยานศาล มี ๒ ประเภท ได้แก่ พยานนำ และพยานหมาย

พยานนำ คือ พยานที่คู่ความติดต่อให้ไปเบิกความและพยานยินดีไปศาลด้วยความสมัครใจ

พยานหมาย คือ พยานที่คู่ความไม่สามารถนำไปเบิกความได้ จึงขอให้ศาลหมายเรียกให้ไปเบิกความ

(๒) พยานเอกสาร คือ หนังสือลายลักษณ์อักษรที่ได้เขียน หรือพิมพ์ หรือจารึกไว้เป็นการถาวร หรือเครื่องหมายใด ๆ ที่เป็นการสื่อความหมายและอ่านได้ความ

(๓) พยานวัตถุ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่คู่ความสามารถใช้อ้างอิงให้ศาลตรวจดู เพื่อประโยชน์แห่งคดีของตน^{๒๖}

ข้อกฎหมายและระเบียบ

เพื่อใช้อ้างเป็นพยานเอกสารประกอบคำฟ้องมีเนื้อหาใจความที่คาบเกี่ยวถึงประเด็นเป็นข้ออ้างต่อศาล แสดงหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่นั้น หรือหน้าที่ของคู่ความนั้นที่ต้องปฏิบัติเพื่อปรับกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอันเป็นประเด็นแห่งคดี

๓.๔.๓ เขตอำนาจศาล

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้จัดตั้งศาลล้มละลายกลาง (มาตรา ๕) และศาลล้มละลายภาค (มาตรา ๖)

ซึ่งในปัจจุบันศาลล้มละลายกลางมีเขตอำนาจตลอดทั่วราชอาณาจักร เนื่องจากศาลล้มละลายภาคยังไม่เปิดทำการ ในระหว่างนี้การยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอจะยื่นต่อศาลจังหวัดที่ลูกหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือประกอบธุรกิจอยู่ในเขตไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทน ในขณะที่ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอ หรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้นก็ได้ ซึ่งศาลล้มละลายกลางอาจทำการไต่สวน นัดพิจารณาและพิพากษาคดี ณ ศาลจังหวัดนั้น หรือศาลล้มละลายกลางตามแต่จะเห็นสมควร

ทั้งนี้ การยื่นคำฟ้องหรือคำร้องต่อศาลจังหวัด จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วย “การยื่นคำคู่ความต่อศาลจังหวัด” ตามข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕ และข้อ ๖

๓.๔.๔ ค่าธรรมเนียม

ค่าขึ้นศาล โจทก์หรือผู้ร้องขอจะต้องเสียค่าขึ้นศาลในการยื่นคำฟ้อง หรือคำร้องขอให้ล้มละลายเรื่องละ ๕๐๐ บาท การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายที่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือมีคำพิพากษายกฟ้องก็ต้องเสีย ค่าขึ้นศาล ๕๐๐ บาท เหมือนกัน (มาตรา ๑๗๙)

เงินวางประกัน เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายต่อศาล จำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมคำฟ้อง ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง

^{๒๖} สำนักกฎหมาย กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, การดำเนินคดีกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายปกครอง, (กองการพิมพ์ กรมที่ดิน, ๒๕๕๕).

๓.๕ อำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

สำนักงานอัยการสูงสุดมีภารกิจในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐซึ่งตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑ บัญญัติ “ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นทนายแผ่นดินประจำศาลต่าง ๆ นอกจากศาลทหารตามกรอบอัตรากำลังที่ ก.อ. กำหนดตามความจำเป็นและเหมาะสม” โดยการแบ่งหน่วยงาน การจัดตั้งและกำหนดท้องที่ของภาค และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้ทำเป็นประกาศ ก.อ. ดังนั้น สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้ออกประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้ “สำนักงานคดีล้มละลาย” เป็นหน่วยงานราชการภายในของสำนักงานอัยการสูงสุดประเภทหน่วยงานราชการอัยการตามข้อ ๖ (๒๕) และมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานคดีล้มละลายตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดและปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๓.๕.๑ เอกสารที่ต้องจัดทำสำหรับคดี

เมื่อหน่วยงานตัวความส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดี การรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานของหน่วยงานตัวความสำหรับคดีแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันออกไป และขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่อง หากหน่วยงานตัวความสามารถรวบรวมเอกสารหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็วเท่าใด พนักงานอัยการก็สามารถดำเนินคดีได้รวดเร็วเช่นกัน หรือสามารถแก้ต่างคดีได้ครบถ้วนในทุกประเด็น และส่งผลดีต่อการดำเนินคดีในชั้นศาล ซึ่งหน่วยงานตัวความควรต้องปรับปรุงไปตามข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่อง โดยเอกสารที่ต้องมีการจัดทำสำหรับคดี ดังนี้

(๑) สรุปข้อเท็จจริงความเป็นมาของคดี เริ่มจากฐานะทางกฎหมายของหน่วยงานตัวความข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เหตุที่ทำให้เกิดอำนาจฟ้อง หรือเหตุที่ถูกฟ้อง เหตุแห่งการต่อสู้คดี อ้างกฎหมายระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี หรือข้อสัญญาที่คู่กรณีปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ชัดเจน พร้อมแนบสำเนากฎหมายระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องตามที่อ้างในสรุปข้อเท็จจริง

(๒) รายละเอียดข้อพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องที่สามารถชี้แจงข้อเท็จจริงในคดีได้

(๓) เอกสารหลักฐานในคดี ให้ส่งสำเนาเอกสารให้พนักงานอัยการโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต้องรับรองสำเนาถูกต้องทุกแผ่น กรณีเป็นเอกสารมหาชนให้ส่งสำเนาซึ่งรับรองความถูกต้องโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการทำหรือเก็บรักษา ในเบื้องต้นให้ส่งเพียง ๑ ชุดก่อน และจัดส่งเพิ่มภายหลังตามที่พนักงานอัยการแจ้ง ซึ่งโดยปกติได้แก่ เอกสารสำหรับพนักงานอัยการติดสำนวน ๑ ชุด ใช้ในการสืบพยาน ๑ ชุด แนบท้ายคำฟ้องหรือท้ายคำให้การ ๑ ชุด และสำหรับคู่ความซึ่งเป็นคู่กรณีคนละ ๑ ชุด ตามจำนวนโจทก์หรือจำเลย

(๔) ต้นฉบับเอกสารให้หน่วยงานตัวความเก็บรักษาไว้ก่อน และนำมาให้พนักงานอัยการเพื่อใช้ส่งศาลในวันสืบพยาน เว้นแต่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการว่าไม่ต้องใช้ต้นฉบับ

(๕) เอกสารแสดงฐานะของคู่ความ เช่น กฎหมายจัดตั้งองค์กร หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล แบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร

(๖) ผลการตรวจสอบสถานภาพการล้มละลายของคู่กรณี

(๗) หนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินคดี คำสั่งมอบอำนาจ คำสั่งแต่งตั้งการดำรงตำแหน่งของผู้มอบอำนาจและของผู้รับมอบอำนาจและหลักฐานบัตรประจำตัวของผู้นั้น

(๘) บัญชีเอกสาร (ระบุเอกสารที่นำส่งพนักงานอัยการ)

(๙) เมื่อพนักงานอัยการแจ้งกำหนดวันยื่นฟ้อง ให้ส่งแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรหรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลฉบับที่เจ้าหน้าที่/นายทะเบียนออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน

เอกสารและหลักฐานที่จัดส่งพนักงานอัยการควรจัดทำสำเนาเอกสารเก็บไว้ที่ตัวความ ๑ ชุด เพื่อประโยชน์ในการใช้ทำความเข้าใจชั้นอุทธรณ์ฎีกา

๓.๕.๒ การส่งเรื่อง/สำนวนคดีให้พนักงานอัยการ

เอกสารที่ต้องนำส่งพร้อมหนังสือขอให้ดำเนินคดี

(๑) หลักฐานการเป็นนิติบุคคล และการเป็นผู้แทนของนิติบุคคลซึ่งเป็นหน่วยงานผู้ส่งที่ขอให้ดำเนินคดี เช่น กฎหมายจัดตั้งองค์กร รวมทั้งหลักฐานหนังสือรับรองการจดทะเบียนของนิติบุคคล การเป็นผู้แทนของนิติบุคคลหรือบัตรประจำตัวประชาชนของบุคคล และแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของบุคคลที่จะถูกฟ้อง

(๒) ใบแต่งตั้งนายความและผู้ตั้งนายความลงนาม คำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง และสำเนาบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้ตั้งนายความ กรณีมอบอำนาจ ต้องแนบหนังสือมอบอำนาจ คำสั่งมอบอำนาจ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องด้วย จำนวนอย่างละ ๒ ชุด

(๓) ผลการตรวจสอบสถานภาพการล้มละลายของลูกหนี้ที่จะถูกฟ้อง

เนื่องจากบุคคลหรือนิติบุคคลที่หน่วยงานตัวความประสงค์จะฟ้อง อาจขอฟื้นฟูกิจการหรือถูกบุคคลอื่นฟ้องให้เป็นบุคคลล้มละลายได้ตลอดเวลา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานตัวความที่จะต้องตรวจสอบสถานภาพของบุคคลดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา ทั้งก่อนที่จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีก่อนยื่นฟ้องคดี อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลก็ยังคงต้องตรวจสอบอยู่จนกว่าการดำเนินคดีจะถึงที่สุด

(๔) บันทึกการสรุปข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงว่าลูกหนี้ไม่มีหลักทรัพย์ใดที่จะนำยึดมาชำระหนี้ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการขนส่งทางบก สำนักงานที่ดิน เอกสารผลการตรวจสอบทรัพย์สิน ณ ภูมิลำเนาของหนี้ หนังสือถึงลูกหนี้ขอให้ชดใช้หนี้ โดยฉบับที่ ๒ มีระยะเวลาห่างจากฉบับที่ ๑ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เอกสารการคำนวณจำนวนหนี้ สำเนาคำพิพากษาศาล หมายบังคับคดี บัญชีค่าฤชาธรรมเนียมหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด เป็นต้น

๓.๕.๓ การตั้งผู้ประสานคดี

หน่วยงานตัวความจะต้องตั้งผู้ประสานงานคดี โดยระบุชื่อที่อยู่พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อไว้ในหนังสือนำเสนอด้วย ผู้ประสานงานคดีควรเป็นนิติกรเจ้าของเรื่องหรือเจ้าหน้าที่ที่มีเวลาเพียงพอในการประสานงานในคดีกับพนักงานอัยการ และหากต่อมาปรากฏว่าผู้ประสานงานคดีลาหยุดต่อเนื่องเป็นเวลานาน หรือลาออก ให้หน่วยงานตั้งผู้ประสานงานคดีคนใหม่เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง^{๒๗}

๓.๕.๔ ค่าค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดี หน่วยงานผู้ส่งต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ได้แก่ ค่าขึ้นศาล ค่านำหมาย ค่าธรรมเนียมอื่น รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทั้งหมด

การส่งเงินค่าธรรมเนียมไม่ต้องส่งพร้อมเรื่องขอให้ดำเนินคดี ให้ส่งเมื่อพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งแล้วโดยในส่วนกลางให้ส่งสำนักการคลัง สำนักงานอัยการสูงสุด ในกรณีส่งค่าธรรมเนียมเป็นเช็คให้ระบุส่งจ่ายในนาม “เงินนอกงบประมาณ สำนักงานอัยการสูงสุด” กรมบัญชีตัวจึงต้องบริหารจัดการเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีส่งไปให้พนักงานอัยการโดยเร็ว

๓.๕.๕ การนำพยานชี้แจงข้อเท็จจริงต่อพนักงานอัยการ

เมื่อได้ส่งเรื่องทั้งหมดเพื่อมอบหมายให้พนักงานอัยการเป็นทนายความฟ้องคดีให้แล้ว ก่อนที่พนักงานอัยการจะทำคำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้องและกำหนดแนวทางในการต่อสู้คดีให้ กรมบัญชีตัว พนักงานอัยการมีความจำเป็นต้องทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ การรวบรวมข้อเท็จจริงจากพยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานวัตถุ โดยเฉพาะตัวความเองหรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวความ ย่อมจะทำให้ทราบรายละเอียดได้ดีกว่าพยานอื่น ๆ โดยการเชิญให้ผู้ประสานงานคดีไปพบเพื่อสอบถามรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือขอให้จัดส่งเอกสารหลักฐาน หรือนำผู้เกี่ยวข้องไปให้ถ้อยคำประกอบการพิจารณาคดี ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการเรียกให้ตัวความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไปพบเพื่อสอบปากคำเป็นพยาน ตัวความหรือผู้ประสานคดีต้องดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของพนักงานอัยการ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้มีได้เป็นการดำเนินการเพียงครั้งเดียว อาจต้องติดต่อประสานงานกันอยู่หลายครั้งจนกว่าการดำเนินคดีจะสิ้นสุด

๓.๖ ขั้นตอนกระบวนการในการดำเนินคดี

ผู้ขอรับการประเมินได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องทุกฉบับอย่างละเอียด เพื่อเรียบเรียงเรื่องราวลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อน - หลัง สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งศึกษาข้อกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวินิจฉัยปรับกฎหมายเข้ากับประเด็นข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่อง พร้อมทั้งค้นหาและ

^{๒๗} สำนักงานคดีแพ่ง สำนักงานอัยการสูงสุด, คู่มือการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่ง, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบลิ๊ก, ๒๕๕๕).

รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี แล้วจึงสรุปสำนวนส่งไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด ให้พิจารณาจัดพนักงานอัยการดำเนินคดีกับ นาย ณ. และนาง ย. ลูกหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง เป็นคดีล้มละลายต่อไป โดยกรมปศุสัตว์มอบอำนาจให้ผู้ขอรับการประเมินเป็นผู้มีอำนาจในการกระทำการแทนกรมปศุสัตว์ ในการเข้าร่วมกระบวนการวิธีพิจารณาคดีล้มละลายตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนประสานงานกับพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนคดี จนกว่าจะแล้วเสร็จ^{๒๘}

โดยพนักงานอัยการได้แจ้งขอให้ผู้ขอรับการประเมินเข้าพบ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารเพิ่มเติม และนำส่งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี จำนวน ๘,๐๐๐ บาท โดยส่งจ่ายในนามเงินนอกงบประมาณ สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อใช้ในการยื่นฟ้องลูกหนี้ทั้งสอง และหลังจากนั้นพนักงานอัยการ สำนักงานคดีล้มละลาย ได้ดำเนินการยื่นฟ้องลูกหนี้ตามคำพิพากษาทั้งสอง ต่อศาลล้มละลายกลางให้กรมปศุสัตว์ตามความประสงค์ เป็นคดีหมายเลขดำที่ ล.๓๖๔๘/๒๕๖๐ ระหว่างกรมปศุสัตว์ โจทก์ นาย ณ. ที่ ๑ นาง ย. ที่ ๒ จำเลย โดยศาลล้มละลายกลางสั่งรับฟ้องคดีล้มละลายไว้แล้ว และกำหนดนัดพิจารณาคดี ในวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา โดยศาลล้มละลายกลางออกหมายเรียกพยานบุคคลถึงผู้ขอรับการประเมิน ให้ไปเบิกความเป็นพยานในวันนัดพิจารณาดังกล่าว

การเตรียมพยานบุคคลเพื่อเบิกความต่อศาล

ก่อนที่จะนำพยานเข้าเบิกความต่อศาล ควรต้องได้มีการทบทวนข้อเท็จจริงหรือแนวทางการเบิกความกับพนักงานอัยการก่อน โดยเมื่อต้องไปเบิกความต่อศาล ควรพิจารณาว่าพยานบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับคดีนั้นอย่างไร มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนใดบ้าง เบิกความเรียงตามลำดับเหตุการณ์ เพื่อให้การเสนอข้อมูลมีความครบถ้วน หรือบางกรณีพนักงานอัยการอาจจัดทำบันทึกถ้อยคำพยานแทนการซักถามเพื่อยื่นต่อศาล ซึ่งผู้ประสานงานคดีจะต้องนำบันทึกถ้อยคำดังกล่าวไปให้พยานตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าถูกต้องหรือไม่ หรือนำพยานบุคคลดังกล่าวไปพบพนักงานอัยการเพื่อตรวจดูบันทึกถ้อยคำและทบทวนข้อเท็จจริง รวมทั้งทำความเข้าใจกับพนักงานอัยการถึงประเด็นและแนวทางการเบิกความก่อนเบิกความต่อศาล ต่อมาผู้ขอรับการประเมิน ซึ่งเป็นพยานหมาย จึงไปเบิกความเป็นพยาน ตามหมายของศาลล้มละลายกลางในวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ ว่าผู้ขอรับการประเมินมีหน้าที่เป็นนิติกรผู้ประสานงานคดี โดยรวบรวมพยานเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ส่งมาดำเนินคดี ราย นาย ณ. ที่ ๑ นาง ย. ที่ ๒ โดยนาย ณ. จำเลยที่ ๑ เดิมเป็นข้าราชการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำแหน่ง สัตว์แพทย์ ๕ สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์โจทก์ให้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ สัญญาเลขที่ ๑๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ โดยมีนาง ย. จำเลย ที่ ๒ เป็นผู้ค้ำประกัน ตามสัญญาค้ำประกัน ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ และโจทก์อนุญาตให้ จำเลยที่ ๑ ไปศึกษาเพิ่มเติมในประเทศภาคปกติ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร มีกำหนด ๖ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ จนถึงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดยมีข้อสัญญากำหนดว่าเมื่อจำเลยที่ ๑ สำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเสร็จหรือสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่ จำเลยที่ ๑ จะต้อง

^{๒๘} อนุชาติ คงมาลัย, “องค์ความรู้อัยการในงานดำเนินคดีล้มละลาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒, http://www.ago.go.th/articles_56/article_180756.pdf.

กลับมาปฏิบัติราชการในสังกัดโจทก์ หรือในกระทรวง ทบวง กรมอื่น ตามที่ทางราชการเห็นสมควรในทันที เป็นเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในระหว่างระยะเวลาลาศึกษาต่อภายในประเทศ จำเลยที่ ๑ ได้ยื่นหนังสือต่อโจทก์ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘ ขอลาออกจากราชการเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นโดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และโจทก์ได้มีคำสั่งอนุมัติให้จำเลยที่ ๑ ออกจากราชการ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ นั้น จึงถือว่าจำเลยที่ ๑ ผิดสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ จำเลยที่ ๑ จะต้องชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่างการศึกาและเงินช่วยเหลือใดๆ ที่ทางราชการ จ่ายให้จำเลยที่ ๑ ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่โจทก์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และจำเลย ที่ ๑ จะต้อง จ่ายเบี้ยปรับให้แก่กรมปศุสัตว์อีกหนึ่งเท่าของเงินที่จำเลยที่ ๑ จะต้องชดใช้คืนให้แก่โจทก์จนครบถ้วน ภายในกำหนดระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากโจทก์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท รวมเป็นเงิน จำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญา นับแต่วันผิดนัดชำระหนี้ (วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙) และจำเลยที่ ๒ ในฐานะผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้ร่วมชำระเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่กรมปศุสัตว์ด้วย

เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๙ โจทก์ (ผู้ฟ้องคดี) จึงได้ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดี) ต่อศาลปกครองกลาง เพื่อให้รับผิดชอบตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศดังกล่าว ตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๘๐๔/๒๕๔๙ ขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่างการ ศึกษาและเงินช่วยเหลือใดๆ ที่ทางราชการจ่ายให้จำเลยที่ ๑ ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่โจทก์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และเบี้ยปรับให้แก่โจทก์อีกหนึ่งเท่าของเงินที่จำเลยที่ ๑ จะต้องชดใช้คืนให้แก่โจทก์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญา นับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้ชำระหนี้ (วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙) ถึงวันฟ้อง จำนวน ๓๔,๔๑๑.๗๖ บาท รวมเป็นเงินที่จำเลยทั้งสองต้องร่วมกันรับผิดชอบชดใช้คืนให้แก่โจทก์ จำนวน ๖๖๒,๑๕๑.๗๖ บาท

ต่อมาวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๑ ศาลปกครองกลาง ได้มีคำพิพากษา ตามคดีหมายเลขแดง ที่ ๘๓/๒๕๕๑ พิพากษาให้จำเลยทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ร่วมกันหรือแทนกัน ชำระเงินให้แก่โจทก์ (ผู้ฟ้องคดี) จำนวน ๖๕๔,๔๗๔.๑๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้น เงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ (ผู้ฟ้องคดี) โดยให้ชำระให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด และให้คืนค่าธรรมเนียมศาลตามส่วนของการชนะ คดีบางส่วนจำนวน ๑๖,๓๖๓.๐๔ บาท ให้แก่โจทก์ (ผู้ฟ้องคดี)

จำเลยทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) มิได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา ศาลปกครองกลาง ภายในระยะเวลา ตามมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ คดีถึงที่สุด ตามหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด ของศาลปกครองกลาง ที่ ๔๐/๒๕๖๐ ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ จำเลยทั้งสองมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว แต่อย่างใด และศาลปกครองกลางได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว หนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลางนี้ จึงเป็นหนี้ค้างชำระที่ยุติเด็ดขาดและกำหนดจำนวนได้แน่นอน และถึงกำหนดชำระแล้ว รวมหนี้ตามคำ

พิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยดอกเบี้ยคำนวณถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท

เจ้าพนักงานของโจทก์ได้ตรวจสอบทรัพย์สินของจำเลยทั้งสอง พบว่า จำเลยที่ ๑ มีกรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยนต์ HONDA ทะเบียนเลขที่ กวท - ๐๗๓๒ ภูเก็ต นอกจากนี้ไม่พบทรัพย์สินใด ๆ ที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ โจทก์ได้เร่งรัดจำเลยทั้งสองให้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองถึงที่สุดแล้ว ไม่เป็นผล โดยศาลล้มละลายกลาง ได้พิจารณาจากพยานหลักฐานของกรมศุลกากร โจทก์แล้วได้ความจริงว่า จำเลยทั้งสองเป็นหนี้โจทก์ในมูลหนี้ตามคำพิพากษา เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท อันเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน และจำเลยทั้งสองไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้ กรณีจึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าจำเลยทั้งสองมีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓

จึงมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์สินของจำเลยทั้งสองเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๑๔ ตามคดีหมายเลขดำที่ ล.๓๖๔๘/๒๕๖๐ คดีหมายเลขแดงที่ ล.๕๒๗๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ ระหว่าง กรมศุลกากร โจทก์ นาย ณ. ที่ ๑ นาง ย. ที่ ๒ จำเลย ซึ่งจำเลยมิได้อุทธรณ์คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาดของศาลล้มละลายกลาง คดีจึงเป็นอันถึงที่สุด

๓.๗ การขอรับชำระหนี้

การขอรับชำระหนี้ในกฎหมายล้มละลาย มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้วแต่คดียังอยู่ระหว่างพิจารณาก็ตาม ก็ไม่ใช่ข้อยกเว้นที่เจ้าหนี้จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินภายในกำหนดสองเดือน ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๕๑ เจ้าหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ จะไปเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้ในทางอื่นนอกจากมาขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายไม่ได้ แต่ก็ไม่ห้ามในการจะฟ้องเป็นคดีแพ่ง เพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องหรือป้องกันการขาดอายุความ เช่น กรณีหนี้ละเมิดซึ่งเกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สิน

๓.๗.๑ กำหนดเวลายื่นขอรับชำระหนี้

มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เจ้าหนี้ซึ่งจะขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วัน โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินจะขยายกำหนดเวลาให้อีกได้ไม่เกินสองเดือน”

ก. เจ้าหนี้ในราชอาณาจักร จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา ๒ เดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาด

“วันโฆษณา” หมายถึงวันซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินลงประกาศโฆษณา การลงประกาศโฆษณานั้น ในมาตรา ๒๘ กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินต้องลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ (ตามทางปฏิบัติเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินจะต้อง

ปิดประเทศ ณ สำนักงานเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ๑ ฉบับ หรืออาจจะส่งไปโฆษณาทางวิทยุ และก็ยังส่งประกาศคำสั่งไปให้หน่วยราชการต่าง ๆ เช่น กระทรวงการคลัง กรมศุลกากร กรมสรรพากร หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง เป็นต้น) ซึ่งแล้วแต่ว่าวันใดได้โฆษณาหลังสุด

ข้อสังเกต

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว แม่ว่ายังไม่มีการโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้ก็สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้แล้ว เช่น เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด เจ้าหนี้ชอบที่จะขอรับชำระหนี้ตามคำพิพากษาก่อนครบกำหนดอายุความได้ แม้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะยังไม่ประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๙๑ ก็ตาม อันเป็นการแสดงเจตนาขอรับชำระหนี้แล้ว

ข. เจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร หมายถึง เจ้าหนี้ที่เป็นคนไทยหรือต่างประเทศอยู่นอกราชอาณาจักร อาจร้องขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขยายเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ได้อีกไม่เกิน ๒ เดือน เป็นกรณีกฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ทั้งหลายที่ประสงค์จะขอรับชำระหนี้ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ที่อยู่ในหรือนอกราชอาณาจักรต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน ๒ เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักรก็ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ใช้ดุลพินิจขยายกำหนดเวลาให้อีกได้ไม่เกิน ๒ เดือน มิใช่เป็นบทบังคับว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องขยายกำหนดเวลาให้เสมอไป จะขยายให้หรือไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและเหตุผลอันสมควร เจ้าหนี้ซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรจะอ้างว่ามีสิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายใน ๔ เดือน ไม่ได้

๓.๗.๒ วิธีการยื่นคำขอรับชำระหนี้

มาตรา ๙๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “คำขอรับชำระหนี้ยื่นต้องทำตามแบบพิมพ์ โดยมีบัญชีแสดงรายละเอียดแห่งหนี้สิน และข้อความระบุถึงหลักฐานประกอบหนี้และทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของลูกหนี้ที่ยึดไว้เป็นหลักประกันหรือตกอยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้ ทั้งนี้ ให้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้มาด้วย”

ในคำขอรับชำระหนี้ยื่นนั้นจะต้องมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. รายละเอียดแห่งหนี้สิน คำขอรับชำระหนี้จะต้องแสดงว่าเป็นหนี้ในมูลหนี้ใดบ้าง ตามสัญญาลงวันที่เท่าใด หรือคำพิพากษาของศาลใดคดีหมายเลขแดงที่เท่าใด หนี้ที่ขอรับชำระหนี้ยื่นมีต้นเงินเท่าใดและคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเท่าใด ถึงวันพิทักษ์ทรัพย์เป็นจำนวนเท่าใด

๒. ข้อความระบุถึงหลักฐานประกอบหนี้ มีรายละเอียดชี้แจงว่าหนี้แต่ละอันดับนั้น มีหลักฐานประกอบหนี้อย่างไรบ้างพร้อมทั้งแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้มาด้วย

๓. ระบุทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งของลูกหนี้ที่ยึดถือไว้เป็นหลักประกัน หรือตกอยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้เพื่อจะได้แสดงด้วยว่าเป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่

๓.๗.๓ ค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับชำระหนี้

เจ้าหนี้ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ในอัตราสองร้อยบาท

แต่หากเป็นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือหนี้ไม่เกินห้าหมื่นบาท ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ตามมาตรา ๑๗๙ วรรคสอง

นอกจากการที่ต้องมายื่นขอรับชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ยังมีหน้าที่ต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายขึ้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายหลังที่ศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์แล้ว ซึ่งหากเป็นกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว ก็ต้องวางเงิน จำนวน ๘,๐๐๐ บาท หากเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ก็ต้องวางเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท ตามประกาศกรมบังคับคดี เรื่อง กำหนดจำนวนเงินที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต้องวางประกันค่าใช้จ่ายในคดีล้มละลาย โดยค่าใช้จ่ายนี้ เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ก็จะได้รับคืนในภายหลัง หากสามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้

จากประเด็นที่ได้ทำการศึกษาในเบื้องต้น กรมปศุสัตว์ได้คำนวณเงินที่ต้องยื่นขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ นับแต่วันที่ลูกหนี้ต้องชำระตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ถึงวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยทั้งสองเด็ดขาด (วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐) เป็นเงินจำนวน ๑,๖๙๘,๕๖๖.๐๒ บาท โดยมอบอำนาจให้ผู้ขอรับการประเมินซึ่งรับผิดชอบสำนวนคดีนี้ เป็นผู้มีอำนาจในการไปดำเนินการยื่นคำขอรับชำระหนี้ (แบบ ล.๒๙) ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และให้มีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมเจ้าหนี้ ประนีประนอมยอมความ รับเงิน และทำการอื่นใดที่เกี่ยวกับคดีล้มละลายเรื่องนี้ แทนกรมปศุสัตว์ทุกประการ ซึ่งภายหลังจากนั้นผู้ขอรับการประเมินได้ไปดำเนินการยื่นใบมอบอำนาจคำขอรับชำระหนี้ พร้อมสำเนาเอกสารประกอบเรื่องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ที่กรมบังคับคดีกระทรวงยุติธรรม และไปตรวจคำขอรับชำระหนี้ตามที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ซึ่งต่อมาหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมเจ้าหนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้มีการประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ หากการประนอมหนี้เป็นผลสำเร็จ ลูกหนี้ก็จะไม่ถูกพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย แต่หากลูกหนี้ไม่ขอประนอมหนี้ หรือมีการขอประนอมหนี้แต่ที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่เห็นชอบด้วย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายต่อไป

บทที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ บทสรุป

นาย ณ. เดิมเป็นข้าราชการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำแหน่ง สัตว์แพทย์ ๕ สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์ ให้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ สัญญาเลขที่ ๑๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ โดยมีนาง ย. เป็นผู้ค้ำประกัน ตามสัญญาค้ำประกัน ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ และกรมปศุสัตว์อนุญาตให้ นาย ณ. ไปศึกษาเพิ่มเติมในประเทศภาคปกติ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัย ท. มีกำหนด ๖ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ จนถึงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดยมีข้อสัญญากำหนดว่า เมื่อนาย ณ. สำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเสร็จหรือสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่ นาย ณ. จะต้องกลับมาปฏิบัติราชการในกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือในกระทรวง ทบวง กรมอื่น ตามที่ทางราชการเห็นสมควรในทันทีเป็นเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในระหว่างระยะเวลาลาศึกษาต่อภายในประเทศ นาย ณ. ได้ยื่นหนังสือต่อกรมปศุสัตว์ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘ ขอลาออกจากราชการเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นโดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และกรมปศุสัตว์ได้มีคำสั่งอนุมัติให้นาย ณ. ออกจากราชการ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ จึงถือว่านาย ณ. ผิดสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศ รวมระยะเวลาที่นาย ณ. ใช้ในการศึกษาเป็นจำนวน ๘๘๔ วัน นาย ณ. จะต้องชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่างการศึกษาและเงินช่วยเหลือใดๆ ที่ทางราชการจ่ายให้นาย ณ. ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และนาย ณ. จะต้องจ่ายเบี้ยปรับอีกหนึ่งเท่าของเงินที่นาย ณ. จะต้องชดใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์จนครบถ้วนภายในกำหนดระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากกรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท รวมเป็นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงิน ที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญานับแต่วันผิดนัดชำระหนี้ (วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙) และนาง ย. ในฐานะผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมชำระเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่กรมปศุสัตว์ด้วย

เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๙ กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) จึงได้ยื่นฟ้องลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดี) ต่อศาลปกครองกลาง เพื่อให้รับผิดตามสัญญาอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาภายในประเทศดังกล่าว ตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๘๐๔/๒๕๔๙ ขอให้ลูกหนี้ทั้งสองร่วมกันชดใช้เงินเดือน เงินทุนที่ได้รับระหว่างการศึกษาและเงินช่วยเหลือใดๆ ที่ทางราชการจ่ายให้นาย ณ. ในระหว่างศึกษาคืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท และเบี้ยปรับให้แก่กรมปศุสัตว์อีกหนึ่งเท่าของเงินที่นาย ณ. จะต้องชดใช้คืนให้แก่

กรมปศุสัตว์ จำนวน ๓๑๑,๓๗๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ชำระตามสัญญา นับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้ชำระหนี้ (วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙) ถึงวันฟ้อง จำนวน ๓๔,๔๑๑.๗๖ บาท รวมเป็นเงินที่ลูกหนี้ทั้งสองต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้คืนให้แก่กรมปศุสัตว์ จำนวน ๖๖๒,๑๕๑.๗๖ บาท

ต่อมาวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๑ ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษา ตามคดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑ พิพากษาให้ลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินให้แก่กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) จำนวน ๖๕๔,๔๗๔.๑๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๖๒๒,๗๔๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่ผู้ฟ้องคดี โดยให้ชำระให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด และให้คืนค่าธรรมเนียมศาลตามส่วนของการชนะคดีบางส่วนจำนวน ๑๖,๓๖๓.๐๔ บาท ให้แก่กรมปศุสัตว์ (ผู้ฟ้องคดี) ลูกหนี้ทั้งสอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) มิได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ภายในระยะเวลา ตามมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ คดีถึงที่สุดตามหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดของศาลปกครองกลาง ที่ ๔๐/๒๕๖๐ ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ ลูกหนี้ทั้งสองมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวแต่อย่างใด และศาลปกครองกลางได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว หนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลางนี้ จึงเป็นหนี้ค้างชำระที่ยุติเด็ดขาดและกำหนดจำนวนได้แน่นอน และถึงกำหนดชำระแล้ว รวมหนี้ตามคำพิพากษา ศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๘๓/๒๕๕๑ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยดอกเบี้ยคำนวณถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท

โดยกรมปศุสัตว์ได้ตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งสองรายดังกล่าว พบว่า นาย ณ. มีกรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยนต์ HONDA ทะเบียนเลขที่ กวท - ๐๗๓๒ ภูเก็ต นอกจากนี้ไม่พบทรัพย์สินใด ๆ ที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ และกรมปศุสัตว์ได้เร่งรัดจำเลยทั้งสองให้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองถึงที่สุดแล้ว ไม่เป็นผล ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ จึงได้ดำเนินการ

(๑) เมื่อนาย ณ. และนาง ย. ลูกหนี้ทั้งสองมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร และมีพฤติการณ์ต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเป็นหนี้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง เป็นเงินจำนวน ๑,๖๖๔,๐๘๐.๗๑ บาท ซึ่งเป็นหนี้ที่ยุติเด็ดขาดและกำหนดจำนวนได้แน่นอน และถึงกำหนดชำระแล้ว และกรมปศุสัตว์ได้เร่งรัดให้ลูกหนี้ทั้งสองชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองถึงที่สุดแล้วก็ไม่เป็นผล จึงต้องฟ้องลูกหนี้ทั้งสองต่อศาลล้มละลายกลางให้ล้มละลายต่อไป

(๒) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ไปให้ปากคำเกี่ยวกับเรื่องหนี้เพื่อฟ้องคดีล้มละลายต่อพนักงานอัยการเจ้าของคดี เพื่อบันทึกเป็นคำให้การพยาน พร้อมกับจัดส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม และหลักฐานการนำส่งเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตามวัน เวลาที่พนักงานอัยการนัดหมาย

(๓) ไปเบิกความเป็นพยานศาลในคดีล้มละลาย ตามหมายของศาลล้มละลายกลาง ในวัน เวลาที่ศาลกำหนด ให้เข้าหลักเกณฑ์ที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้

(๔) ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยทั้งสองเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๔ และให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยให้หักจากกองทรัพย์สินของจำเลยทั้งสอง

(๕) ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย (แบบ ล.๒๙) พร้อมเอกสารประกอบเรื่องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ที่กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม และไปตรวจคำขอรับชำระหนี้ตามที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๑. กรมปศุสัตว์มีลูกหนี้อยู่หลายประเภท เช่น ลูกหนี้ตามสัญญาการศึกษา ลูกหนี้ตามสัญญาซื้อขาย หรือลูกหนี้ในมูลหนี้ละเมิด เป็นต้น ซึ่งมีทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล หน่วยงานจึงควรมีการเร่งรัดติดตามให้ลูกหนี้ปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญา หรือฟ้องเรียกให้ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่กรมปศุสัตว์ ทั้งนี้ หากได้ดำเนินคดีแล้ว ไม่สามารถบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้ได้ และพบว่าลูกหนี้ดังกล่าวมีพฤติการณ์ต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่สามารถฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ จึงต้องฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายเพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามารวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้แบ่งให้กรมปศุสัตว์ต่อไป

๒. ลูกหนี้ของกรมปศุสัตว์ส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา จึงต้องมีการตรวจสอบว่าลูกหนี้นั้นถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือไม่ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์จะดำเนินการ ประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ รวมทั้งอาจตรวจจาก Website ของราชกิจจานุเบกษา นิติกรผู้ปฏิบัติงานจะต้องติดตามตรวจสอบคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อยู่อย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าลูกหนี้ของกรมปศุสัตว์เป็นผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ก็ให้นิติกรผู้ปฏิบัติงานรายงานเสนอให้กรมปศุสัตว์อนุมัติเงินค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ และเสนอมอบอำนาจให้นิติกรผู้ปฏิบัติงานนั้น ไปยื่นคำขอรับชำระหนี้กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยใช้แบบฟอร์มการมอบอำนาจและคำขอรับชำระหนี้ของกรมบังคับคดี พร้อมรวบรวมสำเนาเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ทันภายในเวลาที่กำหนดในประกาศของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

๓. เมื่อยื่นคำขอรับชำระหนี้ไปแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการไต่สวนคำขอนั้น โดยจะมีหมายเรียกให้เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไปดำเนินการไต่สวน นัดตรวจคำขอรับชำระหนี้ นิติกรผู้ปฏิบัติงานซึ่งได้รับมอบอำนาจจากกรมปศุสัตว์ไว้แล้ว ต้องไปพบเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อให้ถ้อยคำ โดยจะต้องศึกษารายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหนี้ที่ขอรับชำระหนี้และจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้พร้อม เพื่อจะได้ให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้อย่างครบถ้วน และต่อมาเมื่อมีการประชุมเจ้าหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีหมายแจ้งกำหนดการ มาให้กรมปศุสัตว์ทราบ นิติกรผู้ปฏิบัติงานในฐานะผู้รับมอบอำนาจจากกรมปศุสัตว์ต้องเข้าร่วมการประชุมเจ้าหนี้ในการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ และมีอำนาจในการลงมติออกเสียงในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อ

เข้าร่วมการประชุมแล้วก็ให้จัดทำรายงานผลการประชุมนั้นให้กรมปศุสัตว์ทราบ ซึ่งในกระบวนการพิจารณา อาจจะมีอีกหลายครั้งที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ อาจมีหมายแจ้งเพื่อพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น ให้มา สอบสวนการพิจารณาข้อเสนอในการประนอมหนี้ เป็นต้น นิติกรผู้ปฏิบัติงานจะต้องคอยติดตามตรวจสอบ และไปเข้าร่วมการประชุมตามนัดเพื่อจะได้ระมัดระวังดูแลรักษาประโยชน์ของกรมปศุสัตว์

๔. เมื่อกรมปศุสัตว์ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายไปแล้ว แม้ตามกฎหมาย จะเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการเข้าจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ถูกศาลพิทักษ์ ทรัพย์ กรมปศุสัตว์ก็ยังมีหน้าที่ระมัดระวังดูแลประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลายและช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น การสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ แล้วแจ้งให้เจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์ยึดอายัดมาดำเนินการ เพื่อแบ่งชำระให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายต่อไป

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ

รองศาสตราจารย์สุธี ศุภนิത്യ, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๗.

สำนักกฎหมาย กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, การดำเนินคดีกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายปกครอง, กองการพิมพ์ กรมที่ดิน, ๒๕๕๕.

สำนักงานคดีแพ่ง สำนักงานอัยการสูงสุด, คู่มือการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่ง, กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก, ๒๕๕๕.

เอื้อน ขุนแก้ว, กฎหมายล้มละลาย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพฯ พับลิชชิ่ง, ๒๕๖๑.

๒. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, “บทที่ ๒ การฟ้องคดีล้มละลาย,” <http://www.law.cmu.ac.th/law๒๐๑๑/journal/e๑๔๘๔๐๑๕๓๙๑.pdf>, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒,

อนุชาติ คงมาลัย, “องค์ความรู้เรื่องการดำเนินงานดำเนินคดีล้มละลาย,” http://www.ago.go.th/articles_๕๖/article_๑๘๐๗๕๖.pdf, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒,

๓. กฎหมาย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

ภาคผนวก